

AZ IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
BÜNTETÉSVÉGREHAJTÁS ORSZÁGOS PARANCSNOKSÁGA

MÓDSZERTANI FÜZETEK

1.

1982 október

AZ IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
BÜNTETÉSVÉGREHAJTÁS ORSZÁGOS PARANCSNOKSÁGA

Belső használatra

MÓDSZERTANI FÜZETEK

1.

1982 október

Belső használatra

MÓDSZERTANI FÜZETEK Szerkeszti:

a Módszertani füzetek szerkesztőbizottsága

Kézirat gyanánt

Beköszöntő

Régi, jogos kívánsága teljesül a büntetésvégrehajtás személyi állományának azáltal, hogy utjára bocsátjuk a rendszeresen megjelenő Módszertani füzeteket. A kiadvány a Büntetésvégrehajtási Testület közvéleményét, szemléletét formáló eszköz kíván lenni, célja az állomány tájékoztatása, szakmai tapasztalatszerzésnek kibontakoztatása. A Módszertani füzetek kiadása segít abban, hogy állományunk egységesen értelmezze a büntetésvégrehajtás előtt álló feladatokat, és növelje elméleti-gyakorlati felkészültségét a végrehajtás során.

A büntetésvégrehajtás saját belső tájékoztatójának megjelentetése szervesen illeszkedik az Igazságügyi Minisztérium tájékoztatási rendszerének továbbfejlesztéséről hozott miniszteri döntéshez, amely szerint az igazságügyi szervek is csak akkor tudnak eleget tenni a velük szemben támasztott követelményeknek, ha irányítási, vezetési munkájukat, a döntések meghozatalát az információk megfelelő áramlása, s ennek alapján a kellő tájékozottság segíti. Az MSZMP XII. kongresszusának határozataiból az igazságügyi szervekre háruló feladatok maradéktalan végrehajtásához jelentős szemléletformálásra van szükség, s ennek egyik hathatós eszköze a tájékoztatás.

A tájékoztatásban, az információáramlásban jelentős előrelépés történt az utóbbi időben. 1981. decemberében megjelent az Igazságügyi Minisztérium folyóirata, a Jogpolitika; a közelmúltban kiadtuk az Igazságügyi Közlöny büntetésvégrehajtási mellékletét, s azáltal, hogy megjelentetjük a Módszertani füzeteket, csaknem teljes körűvé válik a tájékoztatás. A három kiadvány céljában, tematikájában kiegészíti egymást. Ismeretes, hogy a Jogpolitika az egész igazságügy területére érvényes, elvi jellegű, irányt mutató jogpolitikai témájú írásokat közöl. Az Igazságügyi Közlöny büntetésvégrehajtási melléklete tartalmazza mindazokat a rendeleteket, utasításokat, intézkedéseket és közleményeket, amelyek az állomány tájékoztatásához, munkájához szükségesek. A Módszertani füzetekben pedig a büntetésvégrehajtás gyakorlati munkájának fő irányaira vonatkozó, a speciális részkérdésekben is eligazító cikkeket jelentetünk meg; egyben teret akarunk adni, lehetőséget teremteni a tapasztalat- és véleménycserére.

A büntetésvégrehajtás - az új BTK megjelenését követő - kodifikációs tevékenysége lényegében befejeződött. A feladat most a jogszabályok érvényesítése,

gyakorlati végrehajtása, ehhez pedig nélkülözhetetlen a fogalmak tisztázása, az egységes gondolkodás kialakítása. Arra törekszünk, hogy a kiadvány felölelje a büntetésvégrehajtás legfontosabb kérdéseit, és a mindennapi munkához olyan utmutatóul szolgáljon, hogy azt mindenki egyaránt haszonnal forgathassa.

Ismeretes, hogy a büntetésvégrehajtásnak a megnövekedett feladatait nehéz gazdasági körülmények között kell végrehajtania. Ezt motiválják még az intézetek eltérő adottságai. A jogszabályok végrehajtásának utja sokféle lehet, hiszen két azonos fokozatu intézetben sem azonosak a körülmények, a célt tehát többféleképpen lehet megközelíteni. Éppen ezért szükség van a közös gondolkodásra, arra, hogy véleményt mondjunk bizonyos kérdésekről, vitatkozzunk róla, hogy kialakítsuk az egységes állásfoglalást. Széleskörű vélemény- és tapasztalatcsere-re, a vélemények ütköztetésére és az előrehaladást szolgáló vitára biztatunk a kiadvány keretei között. Természetesen nem a jogszabályok helyességét vagy megvalósíthatóságát akarjuk itt vitára bocsátani, de a végrehajtás legcélszerűbb utjának és módjának megvalósítását az itt folyó vita keretében is szeretnénk elősegíteni.

A Módszertani füzetek évente négy alkalommal jelenik meg, minden büntetésvégrehajtásnál dolgozó vezető és beosztott egyaránt hozzájuthat. A kiadvány tehát valamennyiünk számára íródik, és ugyanakkor mindenki írhat bele, akinek olyan mondanivalója van, amely közérdeklődésre tart számot. Bárki hozzászólhat, véleményt mondhat akár a füzetekben megjelent témáról, akár más fontos kérdésről. Ebben az esetben nem kell megtartani a szolgálati utat, a szerkesztő bizottság dönt arról, hogy a szóbanforgó írás megjelenik-e vagy sem, és vállalja a teljes felelősséget. Ahhoz azonban, hogy a kiadvány elérje célját, szükség van az Önök aktív támogatására, arra, hogy éljenek azzal a lehetőséggel, amit a Módszertani füzetek kínál. Kérjük, írják meg a véleményüket magáról a kiadványról is: hogyan tetszettek a megjelent írások, mivel értenek egyet, mivel nem, miről szeretnének olvasni, mihez nyújthat segítséget a folyóirat.

A Módszertani füzeteket tematikus szerkesztésben adjuk ki. Az első szám az őrszolgálat kérdéseivel foglalkozik, a következő pedig a nevelés problematikáját dolgozza majd fel széleskörűen. Az a törekvésünk, hogy minden számban egy központi téma köré csoportosítsuk a mondanivalót, de emellett minden füzet természetesen tartalmaz egyéb írásokat is. Mindenekelőtt hozzászólásokat, vitatkozó, érvelő írásokat várunk a már korábban megjelent cikkekről. A kiadványt az állomány tapasztalatcsere, vita fórumává kívánjuk tenni, esetenként lehetőséget adva a véleménynyilvánításra a döntések meghozatala előtt. Bizonyos témákat

eleve azzal a szándékkal jelentetünk majd meg, hogy kérve a hozzászólásokat, szélesebb körből megismerhessük a véleményeket. A Módszertani füzetek - a hivatalos kapcsolatok csatornáján túl - egyfajta hid szerepét is betöltheti az Országos Parancsnokság és az intézetek között, valamint az egyes intézetek között, és fontos eszköze lehet az információ oda-vissza áramlásának. Megítélésünk szerint a füzetek megjelentetése - ha értelmes kiadványt formálunk belőle közösen - hozzájárulhat ahhoz, hogy feladatainkat magasabb színvonalon legyenek képesek megvalósítani.

Nagy Tibor

GONDOLATOK AZ ŐRSZOLGÁLATI SZABÁLYZAT ELVI ÉS GYAKORLATI JELENTŐSÉGÉRŐL

A társadalmi viszonyok fejlődése szükségessé teszi, hogy a jogalkotó időről időre megvizsgálja a társadalom egy-egy területét. Ennek a munkának részeként került sor a büntető jogszabályok áttekintésére, így az új Büntető Törvénykönyv megalkotására.

Ezt követte az 1979. évi 11. sz. tvr. a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról, amely pontosan *meghatározza az elítéltek kötelességeit és jogait, megszabja a végrehajtás rendjét, módszereit, a végrehajtásban közreműködő szervek és személyek jogi helyzetét, és iránymutatást ad az elítéltek nevelésére, munkáltatására, egészségügyi, anyagi ellátására.*

A 8/1979./VI.30./ IM számú rendelet /Bv. Szabályzat/ pedig részletesen szabályozza a szabadságvesztés, a szigorított őrizet, az előzetes letartóztatás és a halálbüntetés végrehajtását.

Az egyes szakterületek munkáját, az ott tevékenykedő büntetésvégrehajtási dolgozók feladatait külön szakutasítások tartalmazzák /101/1981./IK. 2./ IM sz. utasítás/. E szakutasítások szerves részeként - mintegy "lezárva" a büntetésvégrehajtás munkájának átfogó jogi szabályozását -, jelent meg az igazságügyminiszter 107/1982./IK. 3./ IM sz. utasítása a büntetésvégrehajtási testület őrszolgálati Szabályzatáról, amely 1982. július 1-én lépett hatályba. A hatálybalépés óta eltelt idő alig több 3 hónapnál, így a gyakorlati végrehajtás tapasztalatairól korai lenne szólni.

Arra azonban nagyon is alkalmas az időpont, hogy az őrszolgálati Szabályzatban megfogalmazott néhány elvi jelentőségű tételre ráirányítsuk a figyelmet, mivel ezeknek nemcsak az őrszolgálat teljesítése, hanem az egész büntetésvégrehajtási tevékenység során komoly szerepe, hatása van a gyakorlati munkára.

Mi jellemzi az új őrszolgálati Szabályzatot?

a/ Szilárd jogi keretet ad az őrszolgálati munkához.

b/ Kellően differenciált, pontosan meghatározza az őrzés és felügyelet fogalmát, ezzel az őrzés az eddigiektől újabb tartalmat kapott.

c/ Őrszolgálati Szabályzatban először szerepel értelmező rendelkezés.

d/ Pontosán tartalmazza a büntetésvégrehajtásnál dolgozó polgári alkalmazottak feladatait.

e/ E szakutasítás számos rendelkezésében érvényesül az az elvi jelentőségű tétel, hogy "a szabadságvesztés végrehajtásának egész rendszere, az abban résztvevő szervek összehangolt tevékenysége az elítéltek nevelését szolgálják" /Tvr. 38. §/.

f/ Kinyilvánítja, hogy a fogva tartott felügyeletével más fogva tartott is megbízható.

g/ Magában foglalja mindazokat a rendelkezéseket, utasításokat, amelyek az IM 1974. évi 06. sz. parancsát követően megjelentek /korábbi Őrszolgálati Szabályzat/.

h/ Tartalmazza az előzetesen letartóztatott, a szigorított őrizetes őrzésének és felügyeletének és az elzárásra beutalt felügyeletének szabályait.

i/ A felügyelői és főfelügyelői elnevezések nemcsak névváltozást, hanem tartalmi változást is jelentenek.

j/ Szerkezete tagolt, világos, jól áttekinthető.

Néhány gondolat a jellemzőkről.

a/ A szilárd jogi keret mindenekelőtt törvényességi, garanciális okokból lényeges. Az Őrszolgálati Szabályzat - a többi szakutasításhoz hasonlóan - "önmagában" nem alkalmazható, előírásai csak a büntetésvégrehajtásra vonatkozó többi jogszabállyal együtt gyakorolhatók. Ezeket a tételeket, amelyek a szabadságvesztésre vagy a

szigorított őrizetre ítélték fogva tartásának törvényességi garanciáit biztosítják, már a tvr. és a Bv. Szabályzat is tartalmazza. Ezek az Őrszolgálati Szabályzat előírásainak alkalmazása során is érvényesülnek. Így, "büntetés és intézkedés csak a bíróság jogerős határozata alapján, jogszabályban meghatározott módon hajtható végre" /1979. évi 11. sz. tvr. 1. § /1/ bek./, ugyanakkor "az elítélt köteles magát a büntetés, illetve az intézkedés végrehajtásának alávetni" /tvr. 2. § /2/ bek., és "a bv. testület tagja hivatásának jogszerű teljesítése során az intézkedéseinek a megengedett kényszerítő eszközök alkalmazásával is jogosult érvényt szerezni" /tvr. 20. § /3/ bek./.

Azt is előírja azonban az Őrszolgálati Szabályzat, hogy az őrzés és felügyelet során *a fogva tartottal szemben maradéktalanul érvényesíteni kell az emberességi és törvényességi követelményeket* /Őrszolgálati Szabályzat 11. § /1/ bek./, ami egyenesen következik a tvr. 21. § /1/ bekezdésében foglaltakból.

A törvényességi garanciák szerepe e szakutasításnál jelentkezik a legközvetlenebb formában, ami azért is természetes, mert az állami kényszer, a büntetésvégrehajtás szabadságot megfosztó jellege ebben a szakutasításban a legszembetűnőbb. Ez az elítélt mozgásának korlátozásától, meghatározott környezetbe kényszerítésétől, bizonyos feltételek esetén a fegyverhasználatig terjedhet.

Az Őrszolgálati Szabályzat részleteiben *szabályozza az egész büntetésvégrehajtási testület Őrszolgálattal kapcsolatos tevékenységét, a fogva tartottak őrzését, felügyeletét, az Őrszolgálat szervezését, irányítását, a testületi tagok és polgári alkalmazottak őrzéssel és felügyelettel kapcsolatos jogait és kötelességeit*, mégis azt kell mondanunk, hogy ez a jogszabály csak keret, kerete ennek a bonyolult, sokrétű, összetett, a nap minden órájában, minden helyzetben más és más magatartást követelő tevékenységnek. Azonos helyzetek azért sem képzelhetők el, mert a szereplők gyakorlatilag mindig mások. Az például, hogy az őrség szolgálati ideje mennyi, azt, hogy az őr fegyverzete, öltözete milyen, hogy milyen legyen az őrség váltása, hogy milyen legyen a szállítás, hogy mi legyen az irodák berendezése stb., lehet és kell szabályozni, de hogy egy-egy konkrét esetben, egy-egy konkrét őrhelyen mi az adott őr feladata az Őrszolgálati Szabály-

zatból, azt csak *az intézetben lehet szabályozni*. Erre a szabályzat is több helyen utal, így például "a parancsnok szabályozza a munkáltatás közbeni őrzést és felügyeletet, a fogva tartottak munkaterületen belüli mozgását" /Őrszolgálati Szabályzat 120. §/, vagy "a motozás végrehajtásának rendjét" /168. § /5/ bek./.

Különösen fontos szerepe van az őrutasításoknak, amelyek teljes részletességgel megszabják az adott őrhelyen szolgálatot teljesítő tevékenységét. Az őrutasításnak tartalmaznia kell az őr felállítási helyét, mozgási területét, figyelési irányát, lőirányát /külső őrnél/, különleges feladatát, az összeköttetés, a jelzés módját. Ennek tömörnek, világosnak, egyértelműnek kell lennie.

A szabályzat előírásainak érvényesülésében árnyalati eltérések lehetségesek, amelyeket egy-egy intézetre, azon belül is egy-egy konkrét területre lebontva kell meghatározni. Nyilván másként jelentkezik, másként észlelhető a kijelölt körletrész engedély nélküli elhagyása /Őrszolgálati Szabályzat 106. §/ fogház, börtön, vagy fegyház fokozatban, ugyanakkor a körleten előforduló rendkívüli eseményekben - ami számtalan konkrét esemény lehet - nincs különbség fokozat és fokozat között. E jellegénél fogva az Őrszolgálati Szabályzat nemcsak szilárd jogi keret, hanem egyben rugalmas, amelynek határai között alkotó módon kell alkalmazni előírásait a tvr-rel, a Bv. Szabályzattal és a szakutasításokkal összhangban.

b/ Az Őrszolgálati Szabályzat differenciáltsága is egyenes következménye a tvr. előírásainak, amely szerint a szabadságvesztés végrehajtásának egyes fokozataiban eltérő az elítélt felügyelete és őrzése /tvr. 25. § /2/ bek. b., p./. Ugyancsak felügyeletről és őrzésről szól a Bv. Szabályzat II. fejezet II. címe is. A Bv. Szabályzat 9. §-a pedig a felügyelet és őrzés differenciáltságáról szól, amikor kimondja, hogy "az elítéltek felügyeletét és őrzését a szabadságvesztés fokozatának és ezen belül kialakított elítéltecsoport jellegének megfelelően kell megszervezni.

Alapvetően *új az őrzés és felügyelet* - mint differenciálás egyik eleme - *fogalmának és tartalmának meghatározása*. A szabadságvesztés végre-

hajtásában alapvető követelmény az elítéltek őrzése és felügyelete.

"Az őrzés a fogva tartott meghatározott helyen való tartását, életének és testi épségének megóvását, az intézet és az ahhoz tartozó létesítmények, eszközök, járművek és terület védelmét jelenti" /Őrszolgálati Szabályzat 14. § /1/ bek./. Ennek megfelelően az őrzésnek három fő területe van, a fogva tartott meghatározott helyen tartása, az élet és testi épség védelme és az intézet különböző létesítményeinek, anyagi javainak védelme.

A meghatározott helyen tartás tágabb értelemben elsősorban az adott intézetben tartást jelenti, de magába foglalja esetleg a tárgyaláson vagy a szállítást végző járművön, vagy külső munkán tartást is. Szűkebb értelemben ez jelentheti az intézet meghatározott részén, adott körleten, fegyelmező részlegen, fegyelmi körleten, iskolai tanteremben, munkahelyen tartást is. Az őrzés szűken értelmezett célja tehát annak megakadályozása, hogy az elítélt kivonhassa magát a büntetésvégrehajtás alól.

Az élet és testi épség megóvása mind a testületi tagra és polgári alkalmazottakra, mind a fogva tartottakra vonatkozik.

Az anyagi javak /épület, jármű stb./ védelme mind külső, mind belső támadás esetén értendő. Az őrzés e céloknak megfelelően általában fegyverrel történik.

"A felügyelet a fogva tartott szükséges mértékű közvetlen vagy közvetett irányítását, tevékenységének és magatartásának folyamatos figyelemmel kísérését, illetve ellenőrzését jelenti." Ennek megfelelően a felügyelet elsősorban a büntetésvégrehajtás rendezettségének, belső rendjének, ezen belül az elítéltek fegyelmének fenntartását célozza. Sokan az elítéltek fegyelmét, a büntetésvégrehajtás belső rendjét azonosítják a szabadságvesztés végrehajtási rendjével. Felfogásunk szerint ez utóbbi elsősorban végrehajtási módot jelent, végrehajtási fokozatot juttat kifejezésre, azt, hogy milyen általános és különös szabályok szerint történik a szabadságvesztés végrehajtása.

Mind az őrzésre, mind a felügyeletre szükség van valamennyi büntetésvégrehajtási fokozatban, ezek mértéke azonban nemcsak fokozatonként, de még elitélt csoportonként is eltérő lehet. Az eltérés mértékét a differenciált őrzés szabályaira is figyelemmel intézetenként kell meghatározni. Szinte *valamennyi fokozatban felügyelettel kell biztosítani a foglalkoztatást, a kulturális és sportfoglalkozásokat, az iskolai oktatást.* A felügyelet jellegéből következik, hogy azzal fogva tartott is megbízható /Őrszolgálati Szabályzat 7. §/. Az ilyen feladattal megbízott fogva tartott feladatait is írásban kell megfogalmazni, és ki is kell hirdetni. Ebben ki kell térni arra, hogy feladata ellátása során melyek a kötelességei, mikor kinek köteles jelenteni, a fegyelem fenntartása érdekében milyen intézkedéseket adhat stb.

Az ilyen feladatot ellátó fogva tartott kényszerítő eszközt nem alkalmazhat.

A *felügyelet* állhat tehát *közvetett, vagy közvetlen irányításból, folyamatos figyelemből illetve ellenőrzésből.* Ennek megfelelően az őrzés tárgabb kategória, magába foglalja a felügyeletet is.

c/ Az értelmező rendelkezéseknek a szabályzat egységes alkalmazása szempontjából van jelentősége. Az egységes alkalmazásnak egyrészt a büntetésvégrehajtás egészére, másrészt egy-egy konkrét bv. intézetben belül az egyes órig lebontva van jelentősége.

Az értelmező rendelkezések között szerepel azonban olyan is, amely objektíve mérhető adatok híján, illetve az értékelő személyében lévő szubjektum alapján /esetleges adatok téves értelmezése stb./ eltérő eredményt hoz más és más intézetben. Így *a különösen veszélyes nyilvántartás* /Őrszolgálati Szabályzat 23. § /1/ bek./ ugyanannál az elitéltnél esetleg más lehet intézetenként, ezért megítélésem szerint kinek-kinek "saját" minősítése lehet a döntő. /A meglévő személyiségjegyek által kiváltott reakció egy újabb környezet hatására negatív, de pozitív irányba is változhat./

d/ A büntetésvégrehajtási testületben az intézeteknél és a válla-

latoknál egyaránt *egyre több polgári alkalmazott dolgozik*. Megítélésem szerint ez a folyamat csak erősödik a jövőben is. A polgári alkalmazottak zöme közvetlenül az elitéltekkel foglalkozik, dolgozik. Az elmúlt időszakban igen sok helyen és sokszor elhangzott, hogy a polgári alkalmazottaknak nincsenek klasszikus büntetésvégrehajtási feladatai, ők speciális szakemberek, akik vagy a termelés meghatározott folyamatában, vagy egyéb területen hasznosítják szakmai ismereteiket.

Olyan szélsőséges állásponttal is találkozhattunk, hogy e dolgozók még az elitéltek munkába vonulásánál sem kötelesek jelen lenni, mivel az az őrség dolga. E téves felfogást egyértelműen eloszlatja a jelenlegi szabályzat. Eszerint *a fogva tartott felügyeletével, kísérésével, személyes használati tárgyainak ellenőrzésével, motozásával polgári alkalmazott is megbízható* /Őrszolgálati Szabályzat 6. §/. Az ilyen megbízásnak előfeltétele, hogy a polgári alkalmazott őrszolgálati oktatásban részesüljön, és feladatait a parancsnok írásban határozza meg.

Nincs előírás a szabályzatban az oktatás időtartamára, az oktandó anyag "részleteire". Megítélésem szerint az őrszolgálati feladattal megbízott polgári alkalmazottnak teljes terjedelmében, részleteiben is kell ismerni az őrszolgálati Szabályzat VII., X. és XI. fejezetét és a VIII. fejezet 118., 122. paragrafusait, míg a többi rész átfogó ismerete elégséges.

Célszerű, ha *a polgári alkalmazott őrzési feladatait a munkaköri leírás tartalmazza*. Ezt tartalmazza az őrszolgálati Szabályzatnak az az előírása is, hogy "ha a fogva tartott munkáltatási ideje alatt őrzését és felügyeletét nem az őrszolgálat beosztottai látják el, az őrzési és felügyeleti feladatokat akkor is az őrség tagjaira vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően kell ellátni. Ez esetben az intézet sajátosságaiból fakadó különleges őrzési és felügyeleti feladatokat a parancsnok munkaköri leírásban szabályozza" /Őrszolgálati Szabályzat 120. § /2/ bek./. Az őrzési feladatot ellátó vállalati munkáltatók őrszolgálati oktatása az ipari vállalatok esetében csak egyik feltétele e munka végzésének. Az itt dolgozókat *az őrségparancsnok havonta legalább egy alkalommal eligazítja*.

Az eligazítás keretében minden általános és speciális, csak az adott munkaterületre jellemző őrszolgálati feladatra ki kell térni, így például a fogva tartott veszélyességi fokára, a munkaterület szűkösre alkalmas pontjainak ismertetésére /az illet persze legcélszerűbb megszüntetni/, a munkahely illetve a körletre kísérés utvonalára, az őrzés és a felügyelet módjára, az összeköttetésre, rendkívüli esemény bekövetkezésekor kövendő eljárásra stb. Ez az eligazítás az ipari vállalatoknál természetesen nemcsak a polgári alkalmazottakra terjed ki.

A polgári alkalmazott feladatainak jogszerű teljesítése érdekében a fogva tartottal szemben kényszerítő eszközt is alkalmazhat. Ez azonban csak testi kényszer és könnygázszóró palack lehet. A polgári alkalmazott tehát csak a fogva tartottal szemben intézkedhet.

e/ A büntetésvégrehajtás őrzési funkciója egyidős magával a szabadságvesztésbüntetés végrehajtásával. A korábbi időszakban az őrzési feladatot ellátók tevékenységében elsősorban a joghátrány érvényesítése, a szigor volt az alapvető elem. A büntetésvégrehajtási munka fejlődése magával hozta azt a szemléletet, amely e tevékenység összetettségét hangsúlyozza. Ahogy az őrszolgálati Szabályzat nem egy szűk terület, hanem az egész büntetésvégrehajtás szabályzata, úgy e testületnek sem csak az őrzés, a felügyelet a feladata.

A szabályzat több helyen utal a nevelési, az egészségügyi, az anyagi szolgálattal együttműködésre, így az őrzést és felügyeletet ellátó testületi tag, illetve polgári alkalmazott kötelessége a fogva tartottak nevelésének elősegítése. A felügyelők és főfelügyelők feladatai között szerepel a nevelők tájékoztatása az elítélt hangulatáról, magatartásáról, az egyéni és közösségi nevelés elősegítése /őrszolgálati Szabályzat 111. § c., d., 113. § g. stb./.

g/ A jelenlegi szabályzat tartalmazza azokat a rendelkezéseket, amelyek korábban alacsonyabb szintű előírásokban kaptak helyet. Így az őrszolgálati Szabályzat, az őrszolgálati munkában, az elmúlt évre kialakult gyakorlatot rögzíti. Sajátossága e szabályzatnak, hogy előírásait a hatálybalépéstől "azonnal" teljes terjedelemben

kell végrehajtani, míg a többi szakutasítás jónéhány rendelkezése feltételez bizonyos fejlődést a büntetésvégrehajtás anyagi, tárgyi fejlesztésében. Ennek megfelelően a többi szakutasítás megenged, sőt, feltételez egy dinamikus fejlődést a büntetésvégrehajtásnak. Így van ez akár a nevelés, akár a munkáltatás esetében.

A kifejtettek igazolására gondoljunk csak a gyógyító-nevelő csoportokra, az átmeneti csoportra, de akár a szigorított őrizet intézményére. A legcsekélyebb jogszabályi változtatás nélkül rendkívül színessé és a jelenleginél jóval hatékonyabbá tehető e munka. Nem kell más "csak" a személyi, a tárgyi feltételek és a szemlélet javítása, változtatása.

Vagy vegyük a munkáltatást, ahol a jogszabály legcsekélyebb módosítása nélkül lehetséges és szükséges a szakképzés fejlesztése, de elvileg akár a büntetésvégrehajtási vállalatok egész termékszerkezetének megváltoztatása is. Ez a variációs lehetőség azonban *az Őrszolgálatnál* szükségszerűen leszűkül, itt *lényegesen több a kötelezően végrehajtható feladat*, ahol nincs mérlegelésre lehetőség. Például pontosan megmondja a szabályzat, hogy kit és mikor kell motozni, mit tilos az őrhelyen, kit és mikor lehet az intézetbe beléptetni, mikor kell szállítási tervet készíteni stb.

Utaltam az Őrszolgálati Szabályzat végrehajtásának "azonnaliságára". Nem képzelhető el, hogy például a napi étkezési létszámot ne adja le az őrség, és az sem, hogy egy tárgyalásra előállítást nem a meghatározott napon végzek, hanem két nappal előtte vagy utána stb. Ugyanakkor nem követek el törvénysértést, ha például egy két-három évre elítélt, aki kényszergyógyításra is kötelezett és iskolai tanulmányokat is köteles folytatni, a terápiás foglalkozások gyakorisága miatt csak a következő tanítási évtől tesz eleget tanulmányi kötelezettségének.

Korszerű büntetésvégrehajtás csak korszerű őrzéssel képzelhető el. Amíg a korszerűsítés, a fejlődés a bv. egyes szakterületeinél a jelenlegi jog szabályozás mellett is széles körben lehetséges, ez a fejlődés az Őrszolgálat esetében a jelzett és indokolt kötöttségek mellett csak a jogszabály változtatásával, illetve annak eredményeként lehetséges. Ezért megítélésem szerint *az Őrszolgálati Szabály-*

zat változtatásának gyakoribbnak kell lennie, mint az egyéb szakutasításokénak.

h/ Az előzetes letartóztatott, az őrizetes és az elzárásra beutalt őrzésének és felügyeletének szabályai külön fejezetben szerepeltetését nemcsak a könnyebb "kezelhetőség", hanem - a fogva tartottak jogi helyzete is indokolja.

i/ A felügyelői és főfelügyelői elnevezések szorosan kapcsolódnak az intézetek "belső" életének korszerűsítésére irányuló törekvésekhez. Az 1979-es jogszabályok a büntetésvégrehajtás munkáját lényegesen megreformálták, ugyanakkor a szervezeti felépítés formája, a szervezet nem változott. E fejlesztésre irányuló tartalmi változást jelzi az említett elnevezés is. E kérdés bővebb tárgyalása azonban meghaladja e cikk kereteit.

Ezek azok a jellemzők tehát, amelyek - megítélésem szerint - meghatározzák az Őrszolgálati Szabályzatot. Ezenkívül számos új elem található a szabályzatban, például az autóbusszal történő szállítás lehetőségének rögzítése, változás a kényszerítő eszközökben, a jelentősszolgálat megszervezése, az őrségparancsnok naponkénti beszámoltatása és eligazítása, felvezető alkalmazása, a rendkívüli szolgálat elrendelése stb.

Ezek azonban vagy magasabb jogszabályból következnek, vagy már korábban alacsonyabb szintű jogszabályok tartalmazták.

Az Őrszolgálati Szabályzat megjelenésével tehát *befejeződött a büntetésvégrehajtás munkájának átfogó szabályozása*. Lezajlott e szabályok oktatása. A szabályok alkalmazásához azonban nem elég a paragrafusok ismerete, azokat alkotó módon, a törvényesség betartásával, minden váratlan helyzetben alkalmazni is tudni kell.

Dr. Tari Ferenc

A KOCKÁZATVÁLLALÁS ÉS A BIZTONSÁG

A kockázat, mint megannyi egyéb fogalom, eredetét tekintve már a legrégebbi időkben is megtalálható, és valószínűleg egyidős a tudatos emberi cselekvéssel. E fogalomról megállapítható, hogy *kapcsolatban van valamely cselekvés és döntés bizonytalanságával*. Ezért is alakult ki a közvéleményben általában az az álláspont, hogy a kockázatot azonosítják a bizonytalansággal. Ha azonban a köznyelv alapján vizsgáljuk a kérdést, helytelen következtetésre jutunk. Nekünk egy döntési alternatíva kedvező vagy kedvezőtlen kimenetelének valószínűsége és a kockázatvállalás célszerűsége viszonyában kell vizsgálnunk a helyzetet.

A biztonsággal összefüggő kockázatvállalás igen sok esetben szóbeszéd tárgya az intézetekben, és itt sem mindig a leghelyesebb állásfoglalással záródik az ilyen eszmefuttatás.

Ha mélyrehatóan vizsgáljuk a kockázatvállalás szempontjából a büntetésvégrehajtási intézetek vezetésének gyakorlatát, megállapítható, hogy *kockázatvállalás nélkül sokszor nem lehetne végrehajtani a nap mint nap előttünk álló feladatokat*, vagy még nyomatékosabban fogalmazva, *nem lehetne előre haladnunk kockázatvállalás nélkül*.

Bármikor hangzanak el feladataink végrehajtását értékelő megállapítások, a hibák megszüntetésének fő tényezői között mindig szerepel a rendelkezésre álló hivatásos és polgári állomány szűkössége, vagyis a kevés létszám.

Az őrségparancsnokok naponkénti problémája, hogy a szolgálat szervezésekor kevés az óra. Látszólag mindig több a feladat, mint a rendelkezésre álló erő, több óra kellene az elítéltek biztonságos őrzéséhez. És mégis! - az esetek döntő többségében a feladatok végrehajtása rendben történik, nem következik be rendkívüli esemény, *az intézetek biztonsága nem szenved csorbát*.

A fenti megállapítással összefüggésben felvetődik a kérdés: hogyan

lehetséges ez? Ugy, hogy a kockázatvállalás figyelembevételével szervezzük az őrzési feladatok végrehajtását. A szolgálat szervezésekor tehát az őrségparancsnok kihasználja azokat a lehetőségeket, amelyek a körülmények alapos elemzésekor elé tárulnak.

Például: lehet elitéltet vagy elitélteket őrzés nélkül is foglalkoztatni, *ha merünk kockázatot vállalni*. Lehet elitélteket a szükségesnél kevesebb őrrel őrizni, ha az elitélteket is bevonjuk a felügyeleti feladatok végrehajtásába, és sorolhatnám tovább a lehetőségeket.

A szolgálatszervezési módszerek széleskörű alkalmazása szerint is azonban csak úgy lehet kockázatot vállalni, ha alapos elemző és értékelő munkát végzünk, és a differenciált őrzés lehetőségeinek felhasználásával szervezzük meg az őrzést. Vállalunk tehát kockázatot, de *felelősséggel*.

* * *

Az elmúlt évek során a nagyobb horderejű feladatok végrehajtásakor is több alkalommal kellett kockázatot vállalni. Az őrszolgálati feladatok végrehajtását mind színvonalasabban, az őrzést mind biztonságosabban kellett teljesíteni, ugyanakkor a személyi állomány szolgálati idejének csökkentése rendszeres feladatként jelentkezett. Ha csak utalok arra, hogy az örök havi szolgálati idejét - a létszám növelése nélkül - 360 órától 182 órára kellett csökkenteni, elég annak a hangsúlyozására, hogy kockázatvállalás nélkül nem lehetett volna a feladatot teljesíteni úgy, hogy az intézetek biztonsága szilárd legyen.

Ha nem is beszéltünk a kockázatvállalásról mint fogalomról az elmúlt évek során, a gyakorlatban mégis sokszor kellett és napjainkban is kell kockázatot vállalni. Hiszen ha a régi módon szervezzük a szolgálat ellátását, a havi szolgálati idő - a 360 és a 182 óra különbözete - miatt az őrhelyek számát a felére kellett volna csökkenteni. Ez természetesen nem történt meg, hanem a szolgálati rendszeren változtattunk, a 24 óra szolgálat 24 óra szabadidő helyett áttértünk a 12 óra szolgálat 24 óra szabadidő váltásos rendszerre.

Az elmúlt évek őrszolgálati munkájára visszatekintve mind jobban felvetődik annak a szükségessége, hogy foglalkozzunk azokkal a módszerekkel, amelyek lehetővé teszik *az őrri erő felhasználásának legcélszerűbb formáit*, és mind jobban kihasználjuk a differenciált őrzésben rejlő, még napjainkban is meglévő tartalékokat. A differenciált őrzés elvei alapján alkalmazott őrzési gyakorlatunk egyben azt is jelenti, hogy nap mint nap kockázatot is vállalunk.

Az eddig leírtak alapján azt hiszem megállapítható, hogy a jövőben a kockázatvállalással mint fogalommal, jobban meg kell barátkoznunk, és az intézetek biztonságának megteremtése során *keresni kell a tudatos alkalmazási lehetőségeket*. Az őrszolgálat ellátásának szervezésekor többet kell ezzel foglalkoznunk, hiszen van még kihasználható lehetőség ezen a területen.

Indokolt még egy megvilágításban foglalkozni a kockázatvállalással, mindenekelőtt azért, mert ha más szóhasználattal is, de a rendkívüli események előfordulásakor vezetők és beosztottak körében egyaránt *beszéd tárgya* a kockázatvállalás és a felelősség.

A kockázatvállalás természetesen egyben felelősségvállalást is jelent. Ha az illetékes vezető az elítélt vagy elítéltek foglalkoztatását őrzés nélkül engedélyezi, kockázatot vállal és felelősséggel tartozik a következményekért. Ezt szükséges napjainkban hangsúlyozni, mert a mindennapi őrszolgálati feladatok ellátásában gyakorlattá vált az őrzés nélküli elítélt foglalkoztatás.

Milyen következményekkel járhat rendkívüli események, például szökés bekövetkezésekor a kockázatvállalás, a felelősségvállalás? E szempontból minden esetet külön-külön kell vizsgálni. Az elmúlt évek gyakorlatából több olyan példát lehet említeni, amikor *a felelősség vállalást nem követte felelősségre vons*.

Ilyen döntések akkor születtek, amikor a kockázatvállalást megelőzte a precíz elemző munka, a differenciált őrzés elveit a gyakorlatban alkalmazták, és ezekből rendkívüli esemény bekövetkezésére számítani nem lehetett.

Vannak azonban olyan esetek is, amikor *a kockázatvállalást felelősség-*

re vonás követi. Ilyenkor az előkészítő munka nem elég alapos és körültekintő, illetve a rendkívüli esemény olyan általánosan bírálható körülmények között alakult ki, amikor a rend és a fegyelem nem volt megfelelő, a szükséges megelőzést szolgáló intézkedéseket nem adták ki, a szabályok, az utasítások, parancsnok végrehajtását nem követelték meg, és még sorolhatnánk tovább a mulasztások különböző fajtáit.

* * *

A kockázatvállalással összefüggésben célszerű azt is hangsúlyozni, hogy a kockázatvállalásnak a biztonsággal összefüggésben csak akkor van helye, ha az *sulyos, a közrendre, közbiztonságra nagy veszély bekövetkezését nem okozza*. Ezt a döntéseknél mindig figyelembe kell venni.

Például sulyos bűncselekmények elítéléséért fogva tartottak esetében a kockázatvállalásnak nincs helye. Tehát nem minden áron vállaljuk a kockázatot, csak az ésszerű határokon belül. Viszont amikor a sulyos bűnelkövetők büntetési idejük töltésének a végén átmeneti csoport kerülnek, bizonyos körülmények között vállalhatunk kockázatot. A 11-es tvr. megjelenése óta eltelt időszak tapasztalatai bizonyítják, hogy ez helyén való, mert rendkívüli esemény az új jogintézmény működése óta ennél a csoportnál nem fordult elő.

A biztonsággal összefüggő kockázatvállalást, az ezzel kapcsolatos döntést *jól elő kell készíteni*. Az előkészítés általában "csapatmunka" legyen, a döntést előzze meg a vélemények összegezése, elemzése és értékelése.

A kockázatvállalás tehát a gyakorlatban úgy jelentkezik, hogy számba kell venni mindazokat a lehetőségeket, körülményeket, amelyekkel összefüggésben vállaljuk a felelősséget a kiadott intézkedés következményeiért. Ez azonban semmiképpen nem lehet meggon-dolatlan "kalandorkodás", játékos hazárdirozás, ami vagy bejön, vagy nem.

A biztonsággal összefüggő kockázatvállalás a hatáskörrel rendelkező vezetőknek

olyan döntése, amelyet megelőzött a szinte mérnöki pontosságú tervező-szervező munka, aminek következtében kialakulnak az elhatározott intézkedések pozitív eredményei.

Az intézetek biztonságát ismerve megállapítható, hogy a mindennapi és időszakos döntések napjainkban is a kockázat ésszerű vállalásának keretei között valósulnak meg. Azt hiszem, a jövőben méginkább indokolt, hogy széles körben és alaposabban foglalkozunk a kockázatvállalás lehetőségeivel a mindennapi szolgálati feladatok szervezésében, a differenciált őrzés alkalmazásában, a vezetői döntések előkészítésében, illetve a döntések meghozatalában.

Ha végrehajtjuk az intézetek biztonságát garantáló rendelkezéseket és betartjuk az előírásokat, *széles körben nyílik lehetőség* - ez szükséges is! - a kockázatvállalásra. Ha rendszeresen végrehajtjuk a biztonsági ellenőrzéseket és biztonsági szemléket, havonta és naponta körültekintő munkával szervezzük meg az őrszolgálati feladatokat, ha az előírásoknak megfelelő fegyelmet és rendet alakítunk ki az elitéltek körében, ha maradéktalanul megköveteljük a szabályzatok, utasítások és parancsok végrehajtását, akkor a jövőben méginkább élhetünk a kockázatvállalás lehetőségével.

Az őrszolgálati tevékenységet, a biztonsággal összefüggő kérdéseket ilyen megközelítésből is indokolt elemezni. Nem törekedhettem természetesen teljességre, hiszen a kockázatvállalás kérdéseinek ismertetése ennél szerteágazóbb, sokrétűbb. Célszerű lenne, ha az elmondottak figyelembevételével kialakulna egy pozitív irányú vita e kérdésben, amelynek összegezése eredményezhetné, hogy a kockázatvállalást a jövőben mind szélesebb körben alkalmazzuk. Ez nem utolsósorban indokolt azért is, hiszen napjainkban a társadalom gazdaságot szervező és irányító tevékenységében gyakorlatilag ugyancsak ez történik.

Tusják János

AZ ŐRSÉGPARANCSNOK SZEREPE AZ INTÉZETEK BIZTONSÁGÁNAK FENNTARTÁSÁBAN ÉS FOKOZÁSÁBAN

Az 1979. évi 11. számú törvényerejű rendelet 38. §-a meghatározza, hogy

"A szabadságvesztés végrehajtásának egész rendszere, az abban részt vevő szervek összehangolt tevékenysége az elítéltek nevelését szolgálják ..."

E feladat végrehajtásának alapvető feltétele, hogy az intézetben rend, fegyelem és biztonság legyen. A rend, a fegyelem és a biztonság fenntartása a hivatásos és a polgári állományok egyaránt *kötelessége*, ezek a feladatok azonban legközvetlenebbül az őrszolgálat tevékenységében jelentkeznek.

Mielőtt az őrségparancsnoknak a biztonság fenntartásában és fokozásában betöltendő szerepéről szólnánk, célszerű a biztonsággal, mint fogalommal, néhány gondolat erejéig foglalkozni.

Az Őrszolgálati Szabályzat 16. §-a az intézet biztonságát a következőképpen határozza meg:

"Az intézet biztonsága azt az állapotot, helyzetet jelenti, amelyben az intézetben tartózkodó személyek testi épségét és az ott található anyagi javak létét, továbbá az intézet belső rendjét és a büntetésvégrehajtási feladatok teljesítését semmi nem veszélyezteti."

A meghatározást elemezve láthatjuk azt, hogy a *biztonság* állapota egy-egy intézetben *alapvetően a személyi állomány tevékenységétől függ*. Ez a tevékenység az egyes emberek, valamint az egyes embercsoportok - azaz a szolgálati ágak - által végzett munkából tevődik össze. Nyilvánvaló, hogy az egyes emberek és az egyes embercsoportok tevékenységének színvonalára hatással van - sok egyéb tényezőkön kívül - az a személy is, aki ezeket az embereket, embercso-

portokat irányítja.

Az őrség parancsnokának - éppen az őrszolgálatnál jelentkező legkövetlenebb feladatok miatt - *kiemelkedő szerepe van tehát a biztonság fenntartásában, illetve fokozásában.* Hogy ennek a szerepnek megfelelőhessenek, annak sok objektív és szubjektív feltétele van. Ezek közül - egy kicsit bővebben - az alábbiakkal kívánok foglalkozni:

1. A beosztottakról való gondoskodás, mint a vezető beosztásra való alkalmasságának egyik összetevője;
2. Az őrségparancsnok kapcsolata az intézet vezetésének hierarchiájában;
3. Az őrségparancsnok kapcsolata más szolgálati ágak vezetőivel;
4. Az őrségparancsnok feladatai az intézet harckészültségének fenntartásában, a harckészültség fokozásában;
5. Az őrségparancsnok ellenőrző tevékenysége.

Nézzük ezeket a kérdéseket részletesen.

A beosztottakról való gondoskodás, mint a vezető-beosztásra való alkalmasság egyik összetevője

Az őrségparancsnokok munkájában a beosztottakról való gondoskodás az egyik alapvető feladat. A gondoskodás mértéke hatással van az őrségparancsnok tekintélyére, de közvetve az intézet biztonsági állapotára is.

Általános tapasztalat, ha a beosztottak megkapják amit elvárhatnak, ha ügyes-bajos dolgaikkal törődnek, akkor ez a hangulatukat kedvezően befolyásolja, a munkájukat is nagyobb lelkesedéssel végzik. Fontos következménye a megfelelő gondoskodásnak, hogy a *beosztottak bizalommal fordulnak az őrség parancsnokához.*

A gondoskodásban természetesen csak addig lehet elmenni, amíg az

nem veszélyezteti a szolgálati feladatok ellátását. Ha valakinek valamilyen kérése nem teljesíthető, azt mindig meg kell magyarázni.

A beosztottokról való gondoskodás során az egyéni és a közösségi érdek összhangjára figyelemmel kell lenni. Vigyázni kell arra, hogy a gondoskodás ne tűnjön kivételezésnek.

Az intézet biztonságára is hátrányos, ha a gondoskodást az őrség parancsnoka elhanyagolja. Ez a beosztottak körében rossz hangulatot szülhet, esetleg a leszerelés gondolatával is foglalkozhatnak. Így a hivatástudat, a hivatásszeretet nem, vagy csak lassabban alakul ki. A hivatástudat megléte vagy hiánya az emberek munkájában is tükröződik.

A beosztottokról való gondoskodás csak egyik összetevője a beosztásra való alkalmasságnak. Természetesen nem várhatjuk el, hogy egy-egy őrségparancsnok minden követelménynek megfeleljen, minden kívánatos tulajdonsággal rendelkezzen, azonban döntő többségükkel igen. Csak ez biztosíthatja azt, hogy az intézet összetevékenysége irányítását megfelelően befolyásolhassa.

Az őrségparancsnok helye az intézet vezetésének hierarchiájában

Az őrség parancsnoka az intézetben formailag az információáramlás középpontjában áll. Ő az a személy, akihez elvileg minden információ eljut, aki ezeket az adatokat gyűjti, értékeli, szűri, majd továbbítja előljáróinak, illetve az illetékeseknek.

Az a kívánatos, ha az őrségparancsnok minden fontosabb eseményről, körülményről tudomást szerez, hiszen az intézetben nincs olyan terület, amely valamilyen formában ne függne össze a biztonsággal, a renddel és a fegyvelemmel. Az eddigiek alapján is elmondható, hogy az őrségparancsnok az a személy, aki egy-egy döntés előkészítéséhez számos adattal hozzá tud járulni, így *véleménye fontos lehet.*

Természetes az, hogy az őrség parancsnokát nem minden döntés meghozatala előtt kérdezik meg, de észrevételeit, meglátásait előljáróinak naponta köteles jelenteni, illetve ezekről a szolgálati ágak vezetőit tájékoztatni. Ez a tájékoztatás lényegében a kapcsolattartás része, annak egyik összetevője. A kapcsolattartás pedig az őrségparancsnoki munka színvonalát nagymértékben befolyásolja.

Mit is jelent ez a kapcsolattartás?

Az őrségparancsnok kapcsolata más szolgálati ágak vezetőivel

Az egyes szolgálati ágak kapcsolatát az együttműködés kifejezésével is illelhetjük, amely egyszerűen azt jelenti, hogy minden közös tevékenység megszervezése előtt az elképzeléseket megbeszélik, a véleményeket ütköztetik és elhatározásra jutnak, azaz a közös feladatok végrehajtásának módjában megegyeznek. Nem lehet eléggé hangsúlyozni a jelentőségét *a folyamatos és kölcsönös tájékoztatásnak*, valamint annak, hogy a más szolgálati ágot is érintő bármilyen intézkedés kiadása előtt konzultálni kell egymással. Lényeges, hogy a megbeszéléseken tisztázzák azokat a részletkérdéseket is, amelyek a gyakorlati végrehajtás során felvetődhetnek. Csak így biztosítható a vezetés egysége, valamint az, hogy ne szülessen olyan intézkedés, amely indokolatlanul zavarja az egyik vagy másik szolgálati ág tevékenységét, vagy amelynek végrehajtása - tájékoztatatlanság, a lehetőségek számbavételének hiánya, a körülmények nem kellő alaposágu értékelése miatt - reálisan nem követelhető meg.

Ezt a kapcsolattartást, ezt a kölcsönös tájékoztatást az őrség parancsnokának kell összefognia. Ha ezt a feladatot jól látja el, azt is eléri, hogy a többi szolgálati ág vezetője nemcsak őt, hanem egymást is tájékoztatja. Az ilyen irányu kapcsolat mindenképpen elősegíti a szervezettebb, a jobb munkavégzést.

Az egyes intézetek tevékenységét, az összfeladatok végrehajtásának színvonalát döntően befolyásolja az intézet harcckészültsége. A *harcckészültség* lényegében azt az állapotot jelenti, hogy az egység - ösz-

szességében és részeiben - *mennyire van felkészülve az előttük álló várható és a nem várt feladatok végrehajtására*. Rövidebben szólva, mennyire képes a személyi állomány az intézet biztonságát fenntartani, a feladatokat végrehajtani a mindennapi tevékenység, illetve rendkívüli körülmények között.

A biztonság megteremtése, fenntartása, illetve fokozása főként az őrszolgálat feladata. Természetes, hogy az őrség parancsnokának kell elsősorban szem előtt tartania az intézet harckészültségét és az azzal összefüggő feladatok végrehajtását is.

Szükséges néhány gondolat erejéig foglalkozni az őrségparancsnok feladataival ezen a területen.

Az őrségparancsnok feladatai az intézet harckészültségének fokozásában

Az őrségparancsnok központi helyet foglal el az intézet harckészültségének fokozásában. A feladatai ennek megfelelően többirányúak:

Egyrészt a harckészültséggel kapcsolatos riadó és együttműködési tervek meglétének, naprakészségének és realitásának figyelemmel kísérése, a szükséges módosításokra javaslattétel.

Másrészt az állomány harckészültségi állapotának fenntartásával fokozásával kapcsolatos feladatok elvégzése, illetve arra javaslattétel. Ez magában foglalja:

- a lövészetek megszervezését, végrehajtását, az állomány löki-képzésének irányítását,
- a törzsfoglalkozások anyagának elkészítését, a törzsfoglalkozásokra felkészülést,
- a riadókkal összefüggő szervezési feladatok végrehajtását, és a riadók gyakoroltatására a javaslattételt,

- a harckészültséggel összefüggő ismeretek oktatásának megszervezését, az oktatás végrehajtását.

Harmadrészt intézkedést, illetve javaslattételt a harckészültséget befolyásoló őrzésbiztonsági feladatok elvégzésére /pl. a fogva tartottak biztonságos őrzésével összefüggő elhelyezési, munkáltatási területek, az elitáltak különböző mozgatásának biztosítását szabályozó rendelkezések, a napirend, az intézet biztonsági berendezései, biztonsági építményei, az előállítások-szállítások stb./.

Az intézet megfelelő harckészültségi állapotához szükséges az, hogy a személyi állomány értse a feladatát, legyenek megfelelően felkészülve az egyes feladatok végrehajtására normál és rendkívüli viszonyok között. Az őrség parancsnoka rendelkezzen olyan ismerettel az intézetről, a személyi állományról és a fogva tartottakról, hogy a helyes elhatározás meghozatalát az ismeret hiánya, a helyzet nem kellő ismerete ne veszélyeztesse.

Az őrségparancsnok szerepének bemutatásához, amelyet az intézet biztonsága fenntartása, illetve fokozása területén betölt, feltétlenül hozzátartozik az a tevékenység, ami a munkája eredményességét nagymértékben befolyásolja, azaz az ellenőrzés. A következőkben ezt vizsgáljuk.

Az őrségparancsnok ellenőrző tevékenysége

Az őrségparancsnok ellenőrző tevékenységét alapvetően két szempont alapján kell végrehajtani:

a/ Az *intézetet* naponta "*szemlélődően*" végig kell járnia. Ekkor a legfontosabb területeket nézi meg. Mivel nem sok időt tölt egy-egy helyen és nem konkrét céllal jelenik meg, így csak azokra a hiányosságokra kell felfigyelnie, amelyek a megszokott, a mindennapi gyakorlattól, helyzettől elütnek, amelyek szembetűnőek. Ez fontos azért, mert vizuális emlékezete naponta megerősítést nyer, ugyanakkor az emberekkel is naponta találkozik.

b/ Az elkészített és a jóváhagyott ellenőrzési terv alapján naponta *egy-egy területet részletesen* meg kell vizsgálnia. Ezt a részletes ellenőrzést az összefüggéseket is figyelembevéve kell tartani. Ilyenkor kerülnek felszínre a kisebb hibák, mulasztások, ilyenkor van mód arra, hogy a gyakorlati tevékenységben meglévő hiányosságokat is feltárja annak érdekében, hogy a jobb munkavégzést akadályozó körülményeket megszüntethessék. Az ellenőrzési tevékenység tervszerű és következetes végrehajtása eredményeként a munkavégzés színvonala javul, az intézetek biztonsága növekszik. Ez biztosítékul szolgálhat az emberi mulasztás miatt bekövetkező rendkívüli események megelőzéséhez.

Az eddig leírtak közel sem tartalmazzák mindazt, ami az őrségparancsnokok szerepét illeti az intézet biztonságának fenntartásában, illetve fokozásában, hiszen a tevékenységük eredményességét még számos tényező befolyásolja. Ezek között olyanok is akadnak szép számmal, amelyeket nem lehet általánosítani. Mégis úgy gondolom, hogy az őrségparancsnokok helyét, szerepét, munkájuk fontosságát és felelősségük nagyságát a leírtakkal sikerült érzékeltetni. Az, hogy a feladatuknak mennyiben felelnek meg, nagy jelentőséggel bír, hiszen a büntetésvégrehajtás hivatásos állományának a fele az őrszolgálatnál teljesít szolgálatot. Ebből egyenesen következik, hogy az őrszolgálat tevékenysége, a munkához való hozzáállása, harckészültsége meghatározó az intézetek biztonságában a büntetésvégrehajtás összetevékenységében.

Dr. Golts Mátyás

AZ ŐRSÉG SZOLGÁLATSZERVEZÉSE

A büntetésvégrehajtási testület alaptevékenysége csak akkor lehet eredményes, ha azt rendkívüli esemény nem zavarja meg. Ehhez az szükséges, hogy a bv. intézetekben *biztonság, rend és fegyelem* legyen. Mindezek érdekében meg kell szervezni az intézetek külső és belső őrzését, a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően biztosítani kell a fogva tartottak felügyeletét és őrzését. Mindkét feladatot a folyamatosság kell hogy jellemezze. E folyamatos feladat ellátása alapvetően az őrszolgálati állományra hárul. A széleskörű, összetett feladat ellátása az őrszolgálati állománnyal - ami a hivatásos állomány 50 %-a - csak úgy lehetséges, ha a rendelkezésre álló erő és eszköz felhasználása a leggazdaságosabb, az teljes egészében összhangban van a differenciált őrzés elméletével és gyakorlatával. E bonyolult feladat eredményes teljesítése - sok más egyéb tényező mellett - függ attól, hogy a szolgálat-szervezést gondosan, szinte tudományos tevékenységként végezzük, vagy pedig csupán mechanikusan ismétlődő feladatnak tekintjük.

Mielőtt a szolgálat-szervezésre, mint konkrét tevékenységre rátérnénk, emlékeztetnénk arra az időszakra, amikor az őrszolgálati beosztottak a jelenleg havi 182 óra szolgálati idővel szemben 360 órát töltöttek szolgálatban. Ez azt jelentette, hogy 24 órát voltak szolgálati helyükön, és ezt követte 24 órás szabadnap.

Ebben az időszakban még nem kellett különösebb tudomány a szolgálat szervezéséhez. Nem így volt ez később, amikor az őrszolgálati állományt kedvezően érintő intézkedések eredményeként 240, később 208, majd 192 órát kellett az őrségnek havonta szolgálatban eltöltenie. Az őrszolgálati állomány létszámcsökkentése mellett csak *a szolgálat-szervezés tudományos tervezésével* lehetett elérni azt, hogy napjainkban ez az állomány a testület más tagjaival azonos időt tölt el szolgálati helyén. Az őrszolgálati állomány létszáma tovább csökkent, az intézetek biztonsága ugyanakkor tovább javult. A rendkívüli események száma - szerencsére - egyre kevesebb.

* * *

Az őrség szolgálatának megszervezése az őrségparancsnok egyik alapvető feladata. Ez a tevékenység magában foglalja a *feladat-tisztázást, a helyzetmegítélést és az őrség tagjainak szolgálatbeosztását*. A feladat színvonalas végrehajtása megfelelő szakmai és politikai felkészültség mellett szigorú következetességet, megfontoltságot, körültekintő értékelő-elemző és tervező-szervező munkát, valamint kiváló helyi ismeretet követel. Ismernie kell az őrségparancsnoknak a meghatározó rendelkezéseket, a feladat végrehajtásának gyakorlati fogásait.

A szolgálati rendszer a testületen belül intézetenként változó lehet. Ezt megköveteli az intézet sajátossága, a szolgálati feladat váltás, vagy váltás nélküli rendszerben való teljesítése. A folyamatos szolgálati helyeken váltásos, a nem folyamatos szolgálati helyeken váltás nélküli a szolgálati feladat ellátása. A váltásos rendszerben a szolgálatot teljesítő őrök /beosztottak/ szolgálati ideje 12 óra és 24 óra szabadidő, vagy 8 óra és 16 óra szabadidő. A váltás nélküli rendszerben a szolgálati idő napi 8,5 óra, illetve azokban az intézetekben, ahol mezőgazdasági munkáltatás is folyik - különösen a betakarítási időnyben -, a napi 10-12 órát is eléri. Mindezekből a körülményekből is adódik, hogy a havi 182 órás szolgálati időt úgy lehet elérni, hogy szabadnapokat kell kiadni.

A szolgálati formák is változóak, hiszen meg kell különböztetni normál /rendes/ szolgálatot; amikor az intézet és a fogva tartottak őrzése, kiegészítő intézkedések és megszigorítások nélkül, általában adatok alapján kerül megszervezésre. A másik szolgálati forma a rendkívüli szolgálat, amikor az intézet és a fogva tartottak őrzését - fontos érdekből - a normál szolgálathoz viszonyítva kiegészítő intézkedésekkel, szigorításokkal növeljük.

A szolgálatszervezésre vonatkozó elhatározást ki kell dolgozni. Mit jelent ez? *Az elhatározás az őrségparancsnoknak az a döntése, hogy a rendelkezésre álló erőket és eszközöket időben és térben milyen csoportosításban, milyen feladattal és manőverrel alkalmazza.*

Nézzük meg a továbbiakban az őrségparancsnok szolgálatszervezésének sorrendjét és tartalmát.

- a/ a feladattisztázás,
- b/ a helyzetmegítélés,
- c/ az őrség tagjainak szolgálatba beosztása.

Az őrségparancsnok a szolgálatszervezési munka döntő többségét "fejben" végzi el, és csak a leglényegesebb feladatot, valamint az elhatározását rögzíti írásban. A felsorolt alapvető szolgálatszervezési feladatokat /feladattisztázás, helyzetmegítélés, az őrség tagjainak szolgálatba beosztása/, amelyek elválasztásának csak módszertani szempontból van jelentősége, két különböző időpontban kell elvégezni:

- a havi szolgálat tervezése és
- a napi szolgálat szervezése során.

A *feladattisztázás* az előljárótól kapott parancsok, utasítások, a teendő intézkedések megértése, a szervezett helyzeti adatok elemzése, értékelése, a differenciált őrzéssel összefüggő feladatok rendszeres áttekintése. Módszerét tekintve helyes, ha az őrségparancsnok a feladat tisztázásánál a következő napon /napokon/ végrehajtandó fontosabb feladatokat munkafüzetben feljegyzí.

A feladattisztázás végrehajtásakor, a feladatok megértésével egy időben meghatározza a végrehajtó személyeket, a szükséges eszközöket és az alkalmazandó célszerű módszereket.

A feladatok tisztázásának magában kell foglalnia mindennek előtt:

- Az előljárótól kapott feladatokat, a szolgálati ágak tevékenységével összefüggő - együttesen végrehajtandó - feladatokat;
- az előállítás, a szállítás általános és az általánostól eltérő feladatait; a fogva tartottakra vonatkozó napirendben bekövetkezett változásokat;
- a külső, belső őrzéssel és a munkáltatással kapcsolatos őrzési, felügyeleti feladatokat.

Napjainkban az intézetek előtt álló feladatok sokkal bonyolultabbak, mint korábban. Az egyes szakterületek tevékenységének nagy része olyan jellegű, hogy az *feltételezi* a más szolgálati ág közreműködését, a közöttük lévő *szoros munkakapcsolatot*, és a tennivalók reális számbavételét.

Az előállítási-szállítási feladat - mint sok más tevékenység - ismétlődő. A feladat megjelenési és végrehajtási formái mégis nap mint nap eltérőek. Naponként más a szállítás és előállítás számszerűsége, a fogva tartottak veszélyesség szerinti összetétele, esetleg a szállító jármű típusa, ezért számbavétele naponkénti feladat. A fogva tartottak napirendje a viselkedési szabállyal összhangban olyan kötelező érvénnyel bíró parancs, amely döntően meghatározza a fogva tartott napi tevékenységét, azok elhelyezési körletén - tágabb értelemben az intézet egész területén - valamint az állománynak a fogva tartottak tevékenységére, mozgatására vonatkozó irányító és ellenőrző feladatát.

* * *

A szolgálatsszervezésnél lényeges annak számbavétele, hogy a napirendben milyen változást kell végrehajtani, abból milyen újabb feladat adódik, amely *őri erő felhasználását igényli*.

Az intézet külső és belső őrzésének megszervezése, az őrzési rendszerben történő változtatás a biztonság és az erőfelhasználás szempontjából egyaránt felelősségteljes tevékenység. Az intézet belső és külső körülményeiben történő változások, a fogva tartottak összetétele, hangulata, a munkáltatás körülményei, a munka jellege, a belső és külső politikai helyzet rendszeresen - naponta - megköveteli, hogy ezeket a tényezőket az *őrségparancsnok* értékelje és a szolgálatsszervezésnél az erő és eszköz elosztásánál számba vegye.

Ezek után tisztázzuk, hogy mi a *helyzeti adat*. Nem más, mint az *őrségparancsnok tudomására jutott, az őrzési, a szolgálatsszervezési tevékenységet befolyásoló, megtörtént, folyamatban lévő, vagy várható eseményekről szóló jelentések, közlések, tájékoztatások, hírek összessége*.

A helyzeti adatokat fel kell dolgozni. A helyzeti adat feldolgozása alatt az őrségparancsnoknak azt a tevékenységét kell érteni, amellyel meghatározza az adatok hatását a szolgálatszervezési feladatokra. Tevékenységével megalapozza az őrzésre, a szolgálatszervezésre vonatkozó döntését. A helyzeti adatok az őrségparancsnokának tudomására juthatnak közvetlen vagy közvetett úton egyaránt.

A helyzeti adatok forrásai alatt azokat a szerveket, szolgálati ágakat és személyeket kell érteni, ahonnan bizonyos eseményekre, állapotokra, vagy várható helyzetekre vonatkozó információt kapunk.

Az őrségparancsnok elemzéssel a helyzeti adatot alkotó részeire bontja, ezen belül összefüggéseket keres és határoz meg. A helyzeti adatok alkotó elemei lehetnek: érintett személy vagy személyek, időpontok, helyek indítékok, /ok, okozat/, következmény, körülmények. Az elemzés után értékelni kell a helyzeti adatokat.

Az értékelésnél az őrségparancsnok megállapítja, hogy az un. elhatározás kidolgozásánál a helyzeti adatok milyen változásokat tesznek szükségessé a jelenlegi, vagy az elkövetkezendő szolgálatszervezésben. Ezek után helyzet-megítélést kell végezni.

A szolgálati feladatok ellátásához rendelkezésre álló erők, eszközök, ezen belül:

- az őrszolgálati állomány, valamint a fogva tartottak felügyeletét, őrzését is ellátó más szolgálati terület beosztottainak erkölcsi, politikai állapota, fegyelmi helyzete;
- az állomány képzettségi foka /szakmai felkészültsége/, felügyeleti, őrzési gyakorlattal való rendelkezése;
- az intézet őrzéstechnikai ellátottsága;
- a fogva tartottak összetétele, hangulata, magatartása. Az évszak, napszak és időjárás, valamint a terep jellege. A politikai események.

A helyzeti adatok forrásai lehetnek:

- a *parancsnoki információ*, aki megfelelő kapcsolatokkal, lehetőségekkel rendelkezik ahhoz, hogy az őrségparancsnok információ gyűjtési lehetőségét meghaladó forrásból is szerezzon be helyzeti adatokat, amelyeknek egy részét összegyűjtve, egy részét pedig a beérkezési sorrendben közli az őrségparancsnokkal;
- a *szolgálati ágak vezetői*, akik az intézet biztonságát, a fogva tartottak ellátását, foglalkoztatását, őrzését és felügyeletét, a kapcsolódó szakfeladatokat érintő, annak helyzetét, állapotát befolyásoló közléseket, tájékoztatásokat adnak az őrségparancsnoknak;
- az *alárendeltek* által előterjesztett írásos vagy szóbeli jelentések; az őrsparancsnokok beszámolóí, az elitéltek hangulata, azok jelentései; az együttműködő szervek közlései, a lakosság közlései; a külső és belső politikai helyzet, a sajtó, rádió, televízió közlései, hírei.

A helyzeti adatok - mivel különböző forrásból érkeznek - megbízhatóságuk szerint is különbözőek lehetnek, vagyis megbízható, értékelt adatok és ellenőrzésre szoruló adatok.

Megbízható adatok például a szolgálati ágaktól, a beosztottaktól, az együttműködő szervektől, vagy személyes ellenőrzés során szerzett adatok. Ellenőrzésre szoruló adatok például a fogva tartottak által jelentett és a lakosság által közölt adatok.

Nem lehet elég alkalommal utalni a differenciált őrzés fontosságára. A differenciált őrzés és az ahhoz kapcsolódó szolgálat-szervezés differenciálása nemcsak az elméletben, de a gyakorlatban is szoros egységet képez. A feladatokat meghatározza az adott intézet építészeti és őrzési sajátossága, a fogva tartottak összetétele, az állomány erkölcsi, politikai, fegyelmi és képzettségi értéke, fizikai erőnléte. Ezek a körülmények arra kötelezik az őrségparancsnokokat, hogy a feladatok végrehajtására rendelkezésre álló állományt kiválóan ismerje. Ismernie kell azok megoldásra váró

problémáit, a megterhelésekkel szembeni tűrőképességüket.

A feladatok sajátosságához kell kijelölni a beosztottakat. Például: a fegyelmező részlegbe, vagy a gyógyító-nevelő csoportba tartozó fogva tartottak felügyeletére, napi életük irányítására nem osztható be olyan beosztott, aki általában idegileg kimerült, az emberekkel szembeni magatartásában gátlásosság tapasztalható; vagy nem célszerű beosztani előállítási feladatokra olyan őröt, akinek alkata, fizikai erőnléte a fogva tartott termete, fizikai erőnléte alatt marad.

Az őrősparancsnoknak gondoskodnia kell az állomány szakmai-politikai neveléséről, fegyelmi helyzetének megfelelő állapotáról, arról, hogy megfelelő jártassággal, gyors helyzetfelismeréssel rendelkezzenek.

* * *

Az intézetek őrzéstechnikai ellátottsága eltérő, így eltérő módon kell azzal a szolgálat-szervezésnél is számolni. Mégis vannak olyan sajátosságok, amelyeket mindenkor figyelembe kell venni.

Az őrzéstechnika bármely változata önmagában nem oldja meg az őrzési feladatokat, csak könnyebbé teszi a szolgálati körülményeket, és növeli a biztonságot. A technika rendeltetésellenes alkalmazása, karbantartásának elhanyagolása, a gyakori meghibásodás figyelmen kívül hagyása előbb-utóbb rendkívüli eseményhez vezet. Az őrzéstechnika előnyét és hátrányát az állománynak ismernie kell, ellenkező esetben az éberség csökkenése következhet be.

A szolgálat ellátáshoz rendelkezésre álló erők, eszközök értékelésekor a legfontosabb tényezőket az alábbiakban lehet összegezni:

- a szolgálati feladat ellátáshoz mennyi őr erő áll rendelkezésre, milyen az állomány felkészültsége. Hány főt kell vezényelni külső, belső őrzésre, előállítási, szállítási, munkáltatási vagy más jellegű feladatok végrehajtására. Elegendő-e az őr erő a feladat végrehajtására, a szolgálati ágaktól hány fő tervezése szük-

séges, illetve lehetséges;

- a rendelkezésre álló szolgálati állatok és eszközök mennyisége elegendő-e, milyen a technikai berendezések állapota.

A szolgálat ellátáshoz rendelkezésre álló erők és eszközök értékelése alapján következtetést kell levonni arra vonatkozóan, hogy:

- a rendelkezésre álló őrri erő mennyire biztosítja a következő 24 órában a felügyeleti, az őrzési feladatok ellátását;

- a különböző őrszolgálati feladatokra hogyan célszerű a rendelkezésre álló erőt elosztani, a többi szolgálati ágaktól hány főt kell bevonnai az őrzési feladatra. Milyen intézkedés indokolt az őrri állomány erkölcsi-fegyelmi helyzetének javítása érdekében. Milyen szolgálati eszközök szükségesek, a technikai eszközökkel hol lehet létszámot kiváltani, az őrzést erősíteni;

- milyen a fogva tartottak körleten belüli, munkaterületi, munkacsoport-beli, szállítási-előállítási összetétele;

- előállítás, szállítás során kikkel és hol kell megerősített őrzést alkalmazni. A fogva tartottak részéről hol követhető el szökés, ellenszegülés, támadás vagy egyéb rendkívüli esemény, milyen intézkedést kell tenni a rendkívüli esemény megelőzésére;

- hol kell az elítéltek tevékenységét fokozottabban ellenőrizni, hol szükséges mozgatásukat szigorítani vagy szüneteltetni. Hol és mennyi időre indokolt a nyitvatartható zárkaajtók zárvatartása;

- mikor kell rendkívüli szolgálat elrendelésére javaslatot tenni. Az időjárási körülmények mennyiben befolyásolják a szolgálat ellátását, lehet-e számolni olyan időjárással, amely a jelzőrendszer kikapcsolását teszi szükségessé, vagy a technika működését befolyásolja. Mennyi a sötét és a világos idő a szolgálati napon. Az évszaknak megfelelően mikor, hol, milyen munkavégzés várható. Hol kell az őrök gyakoribb váltásáról, az őrhelyek megerősítéséről gondoskodni, illetve milyen időpontban kell az őröket fokozottabban ellenőrizni;

- hol szükséges a munkáltatást szüneteltetni. Milyen a terep, ahol a munkáltatás történik /sik, dombos, erdős, lakott/. Milyen a kulturnövény, annak magassága, sűrűsége, a terep, a növényzet áttekinthetősége, hol legalkalmasabb a terep a szökésre. Szökés esetén milyen tényezők segítik vagy nehezítik a szökevény üldözését, mozgását, rejtőzését;

- hol kell az őrököt felállítani. Hordozható őrtoronnyból vagy a földön kijelölt őrhelyről történjen-e az őrzés, lovas vagy gyalogos járőrt kell-e utba indítani. A terület melyik részét kell fokozottan őrizni. Az őrzési, felügyeleti feladatok ellátásában hol lehet polgári alkalmazottakat bevonni;

- milyen szolgálati eszközök szükségesek, milyen legyen az őrök fegyverzete, felszerelése, összeköttetése;

- a kül- és belpolitikai események milyen hatással lehetnek a szolgálat ellátására, a fogva tartottak hangulatára. Milyen konkrét feladat végrehajtására kell az állományt felkészíteni. Hol kell az őrzést megerősíteni. Milyen operatív intézkedések bevezetését kell javasolni.

A feladattisztázás és a helyzetmegítélés után az őrségparancsnok elérkezik ahhoz, hogy az elhatározását összegezi. *Az összegezés abból áll, hogy a szolgálati feladatoknak megfelelően a rendelkezésre álló erőt - az eszközök figyelembe vételével - szolgálatba beosztja.* A szolgálatba való beosztás előtt további fontos körülményt kell az őrségparancsnoknak figyelembe venni.

Az őrök különböző feladatok ellátására különböző módon alkalmaznak, különös jelentőséggel bír ez tény az őrparancsnokok, a főfelügyelők helyettesítésekor, az őrségügyeleti beosztásra kijelöléskor, a felügyelői /körletőri/ szolgálati feladatra történő kiválasztáskor, az előállító-szállító őrség, valamint a munkáltató őrség parancsnokának feladat-meghatározásakor és a lovasjárőri szolgálatra való beosztáskor.

* * *

Az intézet típusától függetlenül a helyettesítésre olyan gyakorlatot kell kialakítani, ami biztosítja, hogy a kinevezett őrpáncsnok távollétében az őrpáncsnoki feladat ellátásának színvonal ne csökkenjen. Ennek érdekében az őrszolgálati beosztottak közül ki kell nevelni e feladat ellátására alkalmas helyettesítőt.

Korábban az intézetek többségénél gyakorlat volt, hogy legtöbb esetben a főfelügyelő /körletparancsnok/ helyettesítette a távollévő őrpáncsnokot. A szolgálati időalap csökkenésével párhuzamosan mind több alkalommal kellett és kell az őrpáncsnokot helyettesíteni. Ha ezt a főfelügyelővel oldaná meg az őrségparancsnok, az elhelyezési körletek rendje, a fogva tartottak anyagi jellegű ellátottsága, fegyelmük károsodna. Az egységes követelményrendszer sem lehetne olyan eredményes, mint az napjainkban elvárható.

A helyettesítőnek bizonyos feltételeknek meg kell felelni. Rendelkeznie kell a helyettesítéshez szükséges mértékben vezetői tulajdonságokkal. Tudjon parancsot kiadni, annak teljesítését számonkérni. Lássá át a beosztásához tartozó mértékben az intézet biztonságát, annak őrzési rendszerét. Ismerje a beosztottak szakmai képességét, azt, hogy kitől milyen feladat teljesítése várható el, ismerje a fogva tartottak összetételét, azok fegyelmét és általános hangulatukat. Ismerje az intézet gyengébben őrizhető pontjait, a rendkívüli esemény bekövetkezésekor az előljáró megérkezéséig a legszükségesebb intézkedéseket.

A főfelügyelő helyettesítésére az a helyes gyakorlat, ha az a felügyelői állományból történik.

Az őrségügyeleti feladatok ellátására történő kijelölés, helyettesítés azokban az intézetekben jelentkezik elsősorban, ahol az őrségügyeletesi beosztás indokolt - mezőgazdasági, illetve országos zárt végrehajtó intézet. Máshol telefonügyeleti szolgálatot kell szervezni. Rendelkeznie kell a beosztottnak - saját területén - olyan felkészültséggel, hogy az őrpáncsnoki feladat ellátását bármikor át tudja venni. A felügyelők beosztása, kiválasztása a korábbinál fontosabb feladattá vált. A felügyelői állománynak - a fogva tartottakkal történő közvetlen foglalkozás, a kör-

leteken a fegyelem, a rend megkövetelése, a napirend meghatározott végrehajtása következtében - az intézet életében meghatározó szerepe van. A megváltozott nevelési módszer állandósított felügyelői állományt igényel. Az új követelményt ismerő, az új iránti fogékonysággal rendelkező őrt kell e feladatra beosztani.

Az előállításához az őrök kijelölésénél fontos tényezők: az őr feladatismerete, helyismerete, fizikai állapota, helyzetfelismerési képessége, a magatartásában, megjelenésében, intézkedő-készségében való pozitívumok. Az exponált személyek - fogva tartottak - előállítására olyan őrt /őröket/ kell beosztani, akik ismerik az előállítandó személytől várható magatartást, szándékot stb.

A munkáltató őrseg parancsnoka a differenciált őrzés mind szélesebb területen való alkalmazásával párhuzamosan a fogva tartottak őrzése, felügyelete mellett általában ellátja azok munkájának irányítását is. A szolgálat mind az ipari, mind a mezőgazdasági jellegű munkáltatás során nagyfokú éberséget, fizikai állóképességet, áttekintő készséget feltételez a munkáltató őrsegtől. Az a helyes gyakorlat, ha a munkáltató őrseg parancsnoka adott munkaterületen állandó személy.

A lovasjárőr-szolgalat szervezése azokban a büntetésvégrehajtási intézetekben, ahol mezőgazdasági munkáltatás van, a differenciált őrzés alkalmazásának kiszélesítésével még nagyobb szerepet kapott. Az őrzési, felügyeleti feladatok mellett összeköttetést, szökés esetén üldözést is ellát. A mezőgazdaságban a nyitott terep, a kulturnövényeknél foglalkoztatott fogva tartottak munkaterületének áttekintésére a lovasjárőr-szolgalat igen alkalmas, másrészt lélektani hatása is van a fogva tartottakra, az esetleges szökés elkövetésétől visszatartja őket. E feladatra természetesen csak olyan őrt lehet beosztani, aki lovaskiképzésben részesült, és elegendő mértékben is alkalmas a lovasjárőri feladatra.

* * *

Általános követelmény a szolgálat-szervezéssel összefüggően, hogy az őrseg beosztottjainak havi szolgálati ideje alapvetően 182 óra legyen, ettől 4 órával több, illetve kevesebb lehet, de úgy kell

a szolgálatba vezénylést megtervezni, hogy az egyes beosztottak szolgálati ideje között 8 óránál nagyobb különbség ne legyen. A szolgálati idő esetleges különbségét negyedévenként - mezőgazdasági munkáltatás esetén szükség szerint félévenként - szabadnapok kiadásával, vagy szolgálatba beosztással ki kell egyenliteni.

Az őrsegparancsnok következő feladata az őrök /őrszolgálati beosztottak/ szolgálatba beosztása. A szolgálatba beosztás gyakorlatilag két fázisban történik. Az első fázis a havi szolgálattervezés, a másik a napi szolgálatszervezés.

A havi szolgálattervezést a tárgy hónapot megelőzően 25-ig kell elvégezni az erre rendszeresített nyomtatványon.

A terv az előre ismert feladatok ellátásához szükséges szolgálati beosztást tartalmazza a konkrét szolgálati nap és idő megjelölésével. Tartalmazza a szabadidőket és a szabadnapokat - alapvetően a szabadságolási ütemtervnek megfelelően - a szabadságon lévőket és azokat, akik egészségügyi szabadság, vezénylés vagy más ok miatt a tárgyhóban - vagy annak egy részében - távol vannak.

A terv elkészítésekor elsődleges tényező a szolgálati feladatok ellátásához szükséges létszám - ezt az őrsegparancsnok napokra elosztja. Ezt követheti az, hogy hány főt lehet szabadságra tervezni. A szabadnapoknak az őrök között arányosnak kell lenni. Az arányosságnak három hónap átlagában abban is jelentkezni kell, hogy azok egyenlően essenek hétköznapra, ünnepnapra, a 12-24 órás szolgálati rendszerben szolgáló őröknek éjszakára vagy nappalra.

A havi terven az egy főre eső havi szolgálati idő átlagot előre ki kell számítani, figyelemmel az előző havi szolgálati időalap egy főre eső átlagára. Az így elkészített tervet az intézet parancsnokának be kell mutatni és annak jóváhagyása után az őrszolgálati beosztottak által hozzáférhető helyen ki kell függeszteni. A kifüggesztés szükségességét az indokolja, hogy a beosztottak egy hónapra előre ismerhessék meg, mikor kell szolgálatot teljesíteniük, mikor számíthatnak szabadnapra vagy szabadidőre, illetve a szabadságra.

A havi szolgálati terv természetesen módosulhat és módosul is. Ennek alapvetően az az oka, hogy mindig vannak előre nem tervezhető szolgálati feladatok, a beosztottaknak lehet egyéni problémájuk, vagy megbetegedhetnek. Ilyenkor - és ez folyamatos feladat - ismételten át kell tekinteni a körülményeket és a lehetőségeket, s a szükséges változtatásokat a terven is át kell vezetni. Az átvezetést úgy kell végrehajtani, hogy az alapterv és a változtatás később is látható legyen. Így szolgál a havi szolgálat-tervezés alapul a napi szolgálatszervezésnek.

A *napi szolgálatszervezést* a folyamatosságnak, a rugalmasságnak, a körültekintésnek és az arányosságnak kell áthatnia. A folyamatosságot azért kell kiemelni, mert az órszolgálati tevékenység állandó jellegű, folyamatos feladatok teljesítésére irányul. Az órszolgálatot ennek megfelelően - a havi terven túl - napra, órára, percre szervezni kell. A folyamatosan jelentkező feladatokhoz állandóan igazítani kell.

A rugalmasságnak abban van nagy szerepe, hogy a korábbi alaptervben rögzített elképzelést rendszeresen - a napi szolgálatszervezés során - át kell tekinteni, hogy a tervet és a szervezést a szolgálati és egyéni érdek összehangolásával módosítani lehessen. Külön ki kell emelni itt a körültekintés fontosságát.

Az *őrszolgálatbiztonság kialakítása*, a feladatok időben és megfelelő minőségben való ellátása a havi tervre épülő, átgondolt erő és eszköz felhasználást feltételez. Ezért a napi szolgálatszervezést úgy kell végezni, hogy a feladat végrehajtására rendelkezésre álló állomány az előre nem látható feladatokra - például a rendkívüli esemény elhárítása - is képes legyen.

Az arányosságról már szó esett a havi szolgálat tervezésénél, de nagy jelentősége van a szolgálat napi szervezésénél is.

A szolgálati feladatokat a beosztottak között *arányosan* kell megosztani. A teljesített szolgálati idő és a szabadnapok megosztása mellett arányosság kell jellemezze a többlet szolgálati idő teljesítésére való kötelezettséget is. A napi szolgálatszervezést az őrszolgálatparancsnok a tárgy napot megelőző napon 17.00 óráig ké-

sziti el. Az elkészítés írásban az erre rendszeresített szolgáltat-
szervezési naplóban történik. Míg a havi szolgálati tervben csu-
pán a szolgálati napok megjelölését tünteti fel az őrségparancs-
nok, addig a napi szolgáltatástervezéskor meg kell határozni a vál-
tások időpontját, az őrhelyen eltöltött szolgálati időt és - konk-
rét feladatot - a készenlétben töltésre tervezett időt is. A szol-
gálatból távollévőket - a távollét okával megjelölve - is rögzíte-
ni kell.

A szolgáltatástervezéssel összefüggően a szolgálati idő a szolgálá-
ti időalap tullepésekor a térítendő összeg kiszámításának módjá-
ról, a tervezett és tervezésen túli szolgálati idő nyilvántartásá-
ról és a szolgáltatástervezéssel összefüggő nyomtatványok vezetése-
nek rendjéről most nem esik szó.

A szolgáltatástervezésnél azt a célt kell elérni, hogy a megnöveke-
zett órászolgálati feladatok színvonalas végrehajtásával *a rendkívü-
li események megelőzhetőek legyenek*. Az órászolgálati állomány élet- és
szolgálati körülményei kedvezőbben alakuljanak, a lehetőségekhez
mérten tovább fejlődjenek. Ennek érdekében az őrségparancsnoki te-
vékenységben még nagyobb szerepet kell adni az erő és eszköz ész-
szerű felhasználásának, a szolgáltatástervezés továbbfejlesztésének.

Filemon Tivadar

A DIFFERENCIÁLT ŐRZÉS ELVI KÉRDÉSEI

Napjainkban a büntetésvégrehajtás általánosan elfogadott elve a differenciálás, amelynek érvényesülnie kell a végrehajtásban mindenütt, így az őrzés és felügyelet területén is.

Mit kell érteni differenciált őrzésen? A differenciálás az őrzés és felügyelet mely területén alkalmazható leginkább? Mi a gyakorlati jelentősége? Megannyi kérdés! Megválaszolásuk nem könnyű feladat, annál is inkább, mivel *a differenciált őrzés elvének alkalmazása még mindig nem egységes*, gyakorlati végrehajtása pedig nemcsak intézettípusonként, hanem azonos típusú intézetek között is eltérő.

Mindez arra utal, hogy a differenciált őrzés elve még nem tisztázott minden vonatkozásban, s ez a gyakorlati feladatok végrehajtására kedvezőtlenül hat. Az egységes szemlélet és gyakorlat kialakítása érdekében szükséges tehát, hogy e témakörrel mélyrehatóbban foglalkozzunk.

Ezek után tekintsük át a differenciált őrzés általános elvi rendszerét.

A differenciált őrzésről általában

A büntetésvégrehajtás - ezen belül az intézetek - egyik fontos feladata a fogva tartottak meghatározott helyen való tartásának biztosítása. Ezt - más szolgálati ágakkal együttműködve - elsősorban az őrség látja el, az őrzési és felügyeleti feladatok végrehajtásával. A büntetésvégrehajtási testületnél *az őrség* alapvetően *kettős feladatot* teljesít.

Fő feladata - a szabadságvesztés végrehajtása és a joghátrány érvényesítése érdekében - a fogva tartottak biztonságos őrzése, a szökések és egyéb rendkívüli események megakadályozása.

Másik fontos feladata a fogva tartottak nevelésének segítése, az intézet belső rendje, fegyelme megtartásához szükséges előírások

és viselkedési szabályok megkövetelése a fogva tartottaktól.

A fenti feladatok eredményes teljesítése szükségessé tette, hogy a büntetésvégrehajtás olyan hatásrendszer alakítson ki, amely a szabadságvesztés-büntetés végrehajtása során differenciáltan hat a fogva tartottakra. E hatásrendszer egyik eleme a differenciált őrzés, ami egyben elősegíti a szabadságvesztés egyéniesített végrehajtását is.

Az elmúlt időszakban alapvetően megváltozott az őrszolgálati munka szervezése, nemcsak a szolgálati idő tekintetében, hanem tartalmilag is. A tartalmi változás alapja az a felismerés, hogy a fogva tartottak egyes csoportjai azonos fokozaton belül is különböznek egymástól, nem egyforma mértékben veszélyesek a biztonságra, s ezt az őrzés megszervezésekor nem helyes figyelmen kívül hagyni.

A differenciált őrzés bevezetését az MSZMP KB titkársági határozata alapján a 07/1972. sz. IM parancs rendelte el. A parancs értelmében a fogva tartottakat - személyiségük, magatartásuk és az elkövetett bűncselekmény jellege alapján - őrzésbiztonsági szempontból a fokozaton belül is minősíteni és csoportosítani kell.

A társadalmi viszonyok fejlődése szükségessé tette a büntetőjog és büntetésvégrehajtás rendszerének /napjainkban zajló/ korszerűsítését, a büntetésvégrehajtási intézetek magasabb szintű és hatékonyabb tevékenységét.

A magasabb szintű követelmények teljesítése érdekében felül kell vizsgálni a differenciált őrzés gyakorlati alkalmazását, és ki kell alakítani korszerűbb, napjaink követelményeinek jobban megfelelő elvi rendszerét, valamint gyakorlati módszereit.

A differenciált őrzés fogalma és meghatározó tényezői

Az őrzésnél és a felügyeletnél egyaránt jelentkező differenciálás igénye szükségessé teszi a differenciált őrzés fogalmának meghatározását.

tározását, a differenciált őrzés meghatározó tényezőinek tisztázását.

A differenciált őrzés az őrszolgálat ellátásának egyik alapelve, olyan módszer, amelynek az egész őrzési rendszert át kell hatnia. Kifejezésre juttatja, hogy a fogva tartottak őrzését a szabadságvesztés végrehajtására kijelölt intézet típusának, őrzésbiztonsági helyzetének, a büntetésvégrehajtási fokozatnak és a fogva tartottak fokozaton belül kialakított csoportjai jellegének megfelelően, a fogva tartott veszélyességi fokát figyelembe véve kell megszervezni.

A differenciált őrzés tehát lényegében azt jelenti, hogy a fogva tartottakat személyiségük veszélyességi fokának megfelelően kell őrizni.

Ez egyfelől az intézettípusok kiválasztásában, másfelől az egyes intézetekben a fogva tartottak végrehajtási fokozaton belüli csoportosításában nyilvánul meg.

A fogva tartottak differenciált őrzését alapvetően a következő tényezők határozzák meg:

- a/ a szabadságvesztés végrehajtására kijelölt intézet típusa,
- b/ az intézet őrzésbiztonsági helyzete,
- c/ a nevelőtevékenység hatékonysága,
- d/ a végrehajtási fokozat és a fogva tartottak fokozaton belül kialakított csoportjainak jellege,
- e/ a fogva tartott veszélyességi foka.

* * *

a/ A szabadságvesztés végrehajtására kijelölt intézettípusok

A szabadságvesztés egyéniesített végrehajtását szolgálja az is, hogy az intézetek különböző típusuak, jellegűek.

Az intézetek - jellegük szerint - a következőképpen csoportosíthatók:

- megyei intézet,
- országos jellegű intézet
  - zárt végrehajtó intézet,
  - mezőgazdasági jellegű intézet,
  - fiatalok intézete,
- egészségügyi intézmény.

b/ Az intézet őrésbiztonsági helyzete

A büntetésvégrehajtási intézetek őrési, felügyeleti tevékenységének sajátossága, hogy alapvetően személyeket kell őrizni, de ennek kapcsán el kell látni az intézetek őrési és védelmi feladatait is. Ennek megfelelően elsősorban a fogva tartottak biztonságos őrzése a fő feladat, emellett azonban a büntetésvégrehajtási intézeteket a belülről, illetve a kívülről történő cselekmények bekövetkezésétől is meg kell védeni, más szóval biztosítani kell az intézet őrésbiztonságát.

Az intézet őrésbiztonsági helyzete akkor kielégítő /megfelelő/, ha az intézet személyi állományának harcászaltsága, felkészaltsága a feladatok végrehajtására olyan szinten van, hogy képes - az erők és eszközök célszerű felhasználásával - az intézet biztonságát, rendjét, a fogva tartottak fegyelmét a követelményeknek megfelelően fenntartani.

A büntetésvégrehajtási intézet őrésbiztonságát tehát a személyi és tárgyi feltételek, valamint az őrésbiztonsági szabályok célszerűsége, és az azokban foglalt feladatok végrehajtásának színvonala határozza meg. Ezek alapvetőek az intézet zavartalan működése, a büntetésvégrehajtási feladatok megvalósítása szempontjából.

c/ A nevelőtevékenység hatékonysága

A Bv. tvr. kimondja, hogy "a szabadságvesztés végrehajtásának egész rendszere, az abban részt vevő szervek összehangolt tevé-

kenysége az elitáltak nevelését szolgálja" /Bv. tvr. 38. §/.

E törvényi cél megvalósítását az őrszolgálat a differenciált őrzés helyes megszervezésével - különösen a fokozaton belül létrehozott, viszonylag homogén csoportok kialakításában való közreműködéssel, a fogva tartottak rendre szoktatásával, fegyelemre nevelésével, a testkultúra fejlesztésével stb. - nagymértékben elősegítheti. Ugyanakkor a nevelésnek is fontos szerepe van a differenciált őrzés eredményes végrehajtásában, hatékonyságának növelésében.

A fogva tartottak differenciált őrzése - és nevelése - során meghatározó az a tevékenység, amely a szabadságvesztés ideje alatt biztosítja a körleteken, a munkahelyeken, illetve az intézet egészében a rendet és a fegyelmet. Biztonságos őrzés, tartalmas nevelőmunka, rend és fegyelem nélkül nehezen képzelhető el. Megvalósítása érdekében törekedni kell az optimális pedagógiai környezet kialakítására.

Az optimális pedagógiai környezet meghatározó szerepet játszik a fogva tartottak személyiség-formálásában. Kialakítása során figyelembe kell venni többek között az intézeti életkörülményeket, a napirendet, a követelménytámasztás színvonalát, a személyi állomány magatartását stb. Ezekon kívül a bánásmód, az elitáltakközösségek összetétele, irányítottsága is hat a fogva tartottak személyiségére.

d/ A végrehajtási fokozat és az azon belül kialakított csoportok jellege

A bíróságok a büntetés kiszabása során - az egyéniesítés követelményeinek megfelelően - a Btk. alapján, a bűncselekmény és az elkövető társadalomra veszélyessége szerint, ítéletben határozzák arról, hogy a szabadságvesztés milyen végrehajtási fokozatban kell letölteni. *A szabadságvesztést tehát a bíróság által meghatározott fokozatban - fegyházban, börtönben vagy fogházban - és a büntetésvégrehajtási testület által kijelölt büntetésvégrehajtási intézetben kell végrehajtani.* A fegyház a börtönnél, a börtön a fogháznál szigorubb végrehajtási mód. A végrehajtási fokozatokon kívül további diffe-

renciálásra ad lehetőséget az új jogintézmények - a szigorított őrizet és az átmeneti csoport - létrehozása.

Az egyes fokozatok, valamint a szigorított őrizet és az átmeneti csoport közötti különbségek meghatározó jelentőségűek a fogva tartottak differenciált őrzése szempontjából, mivel eltérő bennük:

- a végrehajtás rendje,
- a fogva tartottak elkülönítése a külvilágtól,
- az őrzés és a felügyelet,
- az intézetben belüli mozgás és életrend,
- a jutalmazás és a fenytetés rendszere.

Emellett sem az azonos fokozatban, sem az átmeneti csoportban elhelyezett fogva tartottak, sem a szigorított őrizetesekek nem egyformák viselkedés, magatartás, veszélyesség stb. tekintetében. Van, aki könnyebben kezelhető, irányítható és nevelhető, míg mások nehezebben. Eltérőek a személyiségükből fakadó egyéb tulajdonságok is, ezért a bíróság által meghatározott fokozat szerinti elkülönítésen kívül az intézetbe történő befogadás során szükség van - a szigorított őrizeten és az átmeneti csoporton belül is - további elkülönítésre, differenciálásra.

A differenciálásra azért van szükség, hogy a büntetés a legnagyobb határfokkal szolgálhassa a célját, hogy kiküszöbölődjön vagy legalábbis mérséklődjön a fogva tartottak egymásra gyakorolt káros hatása. *A differenciálás során azt kell figyelembe venni, hogy nem minden fogva tartott veszélyes, illetve egyformán veszélyes az intézet biztonságára.* Fontos, hogy a büntetésvégrehajtás viszonyai között a megengedhető mértékű "bizalmat" megkapja az, aki arra érdemes, vagyis aki a viselkedési szabályokat megtartja, kötelességeit teljesíti, nem sérti a büntetésvégrehajtás rendjét. Ugyanakkor *az intézet biztonságára veszélyes, bizalomra érdemtelen bűnözőket a legszigorubb körülmények közé kell helyezni.*

A fogva tartottak csoportjainak kialakításánál fontos, hogy a fokozaton belül *a fogva tartottakat egységes elvek alapján minősítsék*, ugyanis csak így lehet viszonylag "homogén" csoportokat létrehozni. A minősítés alapja a végrehajtás egyéniesítésének elve. Ennek megfelelően kell a fokozaton és az intézetben belül a fogva tartotta-

kat a számukra és az intézet biztonságára legmegfelelőbb csoportba sorolni, munkahelyüket kijelölni, őrzésüket és felügyeletüket megszervezni. A minősítés elsősorban az elkövetők személyiségére, cselekményük társadalomra veszélyességére tekintettel történik. Az eredményesebb végrehajtás, *a biztonságosabb őrzés* és a nevelési feladatok jobb megoldása azonban *további szempontok figyelembevételét is szükségessé teszi*. A legfontosabbak:

- a fogva tartottak bűncselekménye, annak jellege,
- elkövetési módja és társadalomra veszélyessége,
- a fogva tartás alatt tanúsított magatartása,
- neve, életkora, egészségi állapota,
- munkaképessége, munkához való viszonya, munkafegyelme,
- személyisége, családi kapcsolata stb.

e/ A fogva tartott veszélyességi foka

A differenciált őrzéssel összefüggő feladatok végrehajtása során figyelembe kell venni, hogy az azonos végrehajtási fokozaton belül a fogva tartottak, illetve csoportjaik mennyire veszélyesek a büntetésvégrehajtás rendjére, az intézet biztonságára. E téren két veszélyességi kategóriát különböztethetünk meg, a különösen veszélyes és a veszélyes fogva tartottak kategóriáját.

Különösen veszélyes az a fogva tartott, akinek személyiségéből arra lehet következtetni, hogy más élete, testi épsége vagy az intézet rendje ellen támad, illetve a végrehajtás alól ki akarja vonni magát.

Veszélyes az a fogva tartott, aki az intézet rendjével rendszeresen szembehelyezkedik, vagy az általa elkövetett bűncselekmény jellegéből és személyiségéből erre lehet következtetni.

A differenciált őrzés területei

A differenciált őrzés - mint az őrszolgálat ellátásának egyik alapelve - tulajdonképpen olyan módszer, amelynek az egész őrzési rendszert át kell hatnia, amelyet *az őrzés minden területén, vagyis a*

külső őrzés, a fogva tartott belső őrzése és felügyelete, a munkáltatás ideje alatti őrzése és felügyelete, a szállítás és előállítás alatti őrzése, egyéb mozgás közbeni őrzése és felügyelete során alkalmazni kell.

Természetesen a differenciált őrzés elve alapján kell eljárni a fiatalok és a női fogva tartottak, valamint az állami egészségügyi szolgálat fekvőbeteg-gyógyintézeteiben elhelyezett fogva tartottak őrzésénél és felügyeleténél is.

A differenciált őrzés alkalmazásának gyakorlati jelentősége

A differenciált őrzés az őrszolgálat irányításának, szervezésének jelenlegi strukturájában pozitív eredményeket hozott. Gyakorlatban történő alkalmazásának tapasztalatai kedvezőek.

A differenciált őrzés eredményeként korszerűbbé vált az őrzés gyakorlata, célszerűbbé a rendelkezésre álló erők és eszközök felhasználása. Bevezetésével lényegesen csökkenteni lehetett az őrszolgálati állomány munkaidejét, mivel a gyakorlat igazolta, hogy az őrzés differenciálása esetén kevesebb ór igénybevételével is biztonságosan megoldható a fogva tartottak őrzése és felügyelete.

Hézsely János

A DIFFERENCIÁLT ŐRZÉS ALKALMAZÁSÁNAK TAPASZTALATAI A KAPOSVÁRI BV. INTÉZETBEN

A differenciált őrzés elvi kérdéseinek tisztázása lehetővé teszi, hogy vizsgáljuk gyakorlatban történő alkalmazását és végrehajtásának tapasztalatait.

Annak, hogy e célból megyei intézetet választottunk, két oka van. Egyrészt a megyei intézetek ilyen irányú tevékenységének elemzése, értékelése eddig háttérbe szorult /elsősorban országos jellegű intézetekben történtek felmérések/, holott a fogva tartottak differenciált őrzésének és felügyeletének megszervezése, illetve végrehajtása *itt sem jelent kisebb feladatot*, mint az országos jellegű intézetekben. Ezen túl - még ha nem is olyan látványosak - eredményességükben sem maradnak el azoktól. Másrészt azt szeretnénk bemutatni, hogy a differenciált őrzés megszervezésénél és végrehajtásánál milyen lehetőséget rejt magában, illetve milyen nehézséget jelent a megyei intézet sajátos jellege, a fogva tartottak viszonylag alacsony száma /100-300 fő/, heterogén összetétele, gyors fluktuációja.

A többi intézettípushoz hasonlóan a megyei jellegű büntetésvégrehajtási intézetben is szükség van a differenciált őrzés gyakorlatban történő alkalmazására. Ez az igény az őrzés és a felügyelet valamennyi területén jelentkezik.

Az ilyen típusu intézetben - így a Kaposvári Bv. Intézetben is - a fogva tartottak összetétele rendkívül vegyes. Őrzésüket és felügyeletüket ennek megfelelően - különös tekintettel az előzetesen letartóztatottakra - differenciáltan szervezzük.

A differenciált őrzés szervezése és végrehajtása során alapvető feladatnak tekintjük azt, hogy a fogva tartottat a befogadást követően minősítjük, a munkahelyek őrzésbiztonságát figyelembe véve megfelelő munkaterületre osztjuk be és elhelyezéséről gondoskodunk.

A befogadási eljárás egyik fontos mozzanata a fogva tartott személyiségének, társadalomhoz való viszonyának, kapcsolatrendszerének stb. feltárása, megismerése. Nagyon értékesek azok az információk, amelyeket a rendőrség az őrizetben tartás, vagy az előzetes letartóztatás ideje alatt szerez és jellemzés formájában az intézet rendelkezésére bocsát. Hasonlóan fontos a bírósági ítéletkiadmány is. Ez is számos olyan tényt és megállapítást tartalmaz, amelyet jól tudunk hasznosítani. A fogva tartottról minden információ lényeges számunkra, mert elősegíti megismerését, minősítését, munkába állítását.

A befogadási eljárást követően a fogva tartottat a munkába állítási bizottság - nevelő, őrségparancsnok, igazgatási szolgálat vezető, orvos - minősíti. *A bizottság minden egyes személyt minősít, függetlenül attól, hogy munkába állítják-e, vagy sem.* Így tudjuk minden fogva tartott őrzését és felügyeletét veszélyességi fokának megfelelően differenciáltan megszervezni.

A munkába állítási bizottság működési rendjét úgy határoztuk meg, hogy az igazodjon az intézet adottságaihoz; a fogva tartottak alacsony számához /100-130 fő/, gyors fluktuációjához és a mindennapi feladatok végrehajtásához. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a bizottság - szükség esetén - hetenként több alkalommal is összeülhet és dönthet egy-egy fogva tartott munkába állításáról. Így az intézetbe befogadott dolgozni akaró és munkába állítható fogva tartott *szinte azonnal felveheti a munkát*, nem kell várnia a következő hétig.

A bizottság természetesen minden esetben szem előtt tartja az őrzésbiztonsági és egészségügyi követelményeket. Megvizsgálja, hogy a fogvatartott munkába állítható-e vagy nem, hogy a vele érkezett iratokon van-e veszélyességére utaló jelzés. Vizsgálja továbbá a számára kijelölt munkahely őrzésbiztonságát, ellenőrizhetőségét, az őrzési és felügyeleti feladatok ellátására rendelkezésre álló őrök és felügyelők számát stb.

Differenciálás a körleten

Hasonlóan nagy körültekintéssel járunk el a fogvatartottak elhelyezése alkalmával is. Az igazgatási szolgálat vezetője /beosztottja/ a rendelkezésre álló adatok figyelembevételével helyezi el a fogva tartottat. Mielőtt döntene arról, hogy kit hova helyez, megbeszéli azt a nevelővel és a főfelügyelővel; javaslataikat figyelembe veszi a fogva tartott zárkájának kijelölésekor. Különösen veszélyesnek minősített fogva tartottat - az őrségparancsnokkal történt egyeztetés után - olyan körletrészbe, zárkába helyezi, amely őrzésbiztonsági szempontból a legelőnyösebb, illetve amelynek ellenőrzése folyamatosan biztosítható. *Szigoru követelmény*, hogy különösen veszélyes fogva tartottat nem helyezhet nehezen ellenőrizhető körletrészbe, illetve zárkába, sőt olyanba sem, amelynek ablaka külső őrhelyről nem tartható szemmel.

Az elhelyezéseknél problémaként vetődött fel, hogy a különösen veszélyes fogva tartottak részére egy zárkát jelöljenek-e ki, vagy egymástól elkülönítve külön-külön zárkába helyezték őket, más fogva tartottak közé, természetesen az elkülönítési szabályok megtartásával. Olyan gyakorlatot alakítottunk ki, hogy *egy zárkába csak különösen veszélyes fogva tartottak nem kerülhetnek*. Véleményünk szerint ugyanis az ilyen, veszélyesség szempontjából különböző összetételű zárkában a fogva tartottak szökést, vagy más rendkívüli esemény előidézését tervezve nehezebben jutnak azonos álláspontra. Ha a zárkában csak különösen veszélyes fogva tartottak vannak elhelyezve, ezek akarategység esetén súlyos rendkívüli eseményt is előidézhetnek /pl. zendülést, tusz fogást/.

A differenciált őrzés elvét természetesen figyelembe vesszük a fiatalok és a női fogva tartottak elhelyezésekor is. A női fogva tartottak elhelyezésekor különösen nagy gondot fordítunk arra, hogy elhelyezési körletük jól elkülöníthető legyen, hogy ne teremthessenek kapcsolatot a férfi fogva tartottakkal. A fiatalokat pedig - tekintettel arra, hogy viselkedésük sokszor kiszámíthatatlan - olyan zárkába helyezük, ami közel van a nevelő irodájához, illetve a felügyelethez. Így állandóan figyelemmel tudjuk kísérni őket. Őrzésüket és felügyeletüket azért is nagy körül-

tekintéssel szervezzük, mert velük szemben szökés megakadályozásánál nem használhatunk fegyvert.

A megyei büntetésvégrehajtási intézetekben alapvető feladatokat a differenciált őrzés elvének érvényesítése nélkül nem tudnánk biztonságosan végrehajtani, ugyanis *a különböző összetételű és veszélyességű fogva tartottak szállítása és előállítása számos veszélyt, rendkívüli esemény bekövetkezésének lehetőségét rejt magában.* A fogva tartottak mind a szállítás, mind az előállítás során kapcsolatba kerülhetnek /kerülnek/ régi környezetükkel, hozzátartozóikkal s ez arra ösztönözheti őket, hogy - tudatosan vagy meggondolatlanul - rendkívüli eseményt idézzenek elő. Ennek megelőzése érdekében a feladatokat körültekintően, a differenciált őrzés elvét messzemenőkéig érvényesítve szervezzük meg. Mindez nagy felkészültséget igényel az őrség vezetőitől és beosztottaitól egyaránt.

A szállítások és előállítások szervezésénél az őrség vezetői - elsősorban az igazgatási szolgálat rendelkezésére álló adatok alapján - informálódnak a szállításra, előállításra váró fogva tartottak összetételéről és veszélyességéről. Ezen kívül a szállító és előállító őrség létszámának meghatározásához, a kíséző őrök személyének kijelöléséhez figyelembe veszik, hogy a szállítás milyen járművel történik.

A szállítások biztonságos végrehajtása érdekében az őrparancsnok a szállítást megelőző munkanapon *szállítási tervet és ülésrendet* készít. A tervben az őrparancsnok meghatározza a szállító őrség különleges feladatait. Az ülésrend összeállításánál elsősorban arra ügyel, hogy különösen veszélyes fogva tartottak, illetve bűntársak ne kerüljenek egymás mellé, illetve egymáshoz közel. Speciális autóbusszal történő szállítás esetében ne üljenek közvetlenül az ablak mellett. Ugy ülteti őket, hogy tevékenységüket a szállító őrök folyamatosan figyelemmel kísérhessék. A szállítás szervezését a hét második felében /csütörtökön, pénteken/ végzi. Ekkor állítja össze a szállításra várók névsorát.

Az őrségparancsnok *nagy gonddal jár el* annak eldöntésénél, hogy kiket kell megbilincselni és milyen módon. Ehhez figyelembe veszi a nevelő és a főfelügyelő javaslatait, valamint a szállításra vá-

ró fogva tartott veszélyességi fokát. Hasonlóan körültekintően jár el a szállítmány-parancsnok kiválasztásánál is. Szállítmány-parancsnoknak rendszerint ugyanazt az őrszolgálati beosztottat, vagy beosztottakat jelöli ki.

Szállítási tervek

A szállítások szervezésekor és végrehajtásakor külön feladatot jelent az előállítások, szállítások lebonyolítása. Az intézetben a fogva tartottak előállítására, szállítására viszonylag rendszeresen és nagy számban kerül sor. Lebonyolításuk gyakran nehézségbe ütközik, ugyanis egy-egy alkalommal egyszerre több fogva tartottat kell helyi és vidéki tárgyalásra szállítani. Ehhez azonban korlátozott mértékben áll rendelkezésünkre szállítókapacitás, de előfordul az is, hogy kevés az őr is. Emellett kötnek bennünket az *elkülönítési szabályok, a biztonsági követelmények és a kitűzött tárgyalási időpontok*. Ahhoz tehát, hogy ezeket a feladatokat eredményesen végre tudjuk hajtani, maximálisan ki kell használni a differenciált őrzésben rejlő lehetőségeket.

Az előállításra szállítások biztonságos és pontos lebonyolítása érdekében az őrparancsnok a szállítást megelőző napon - alapos elemzés után - szállítási tervet készít. Felméri, hogy kit hová, hány őrrel és milyen szállító eszközzel kell szállítani. Ehhez megvizsgálja a fogva tartottak összetételét, veszélyességi fokát, s azok ismeretében dönt az előállításra szállítás legbiztonságosabbnak ítélt módjáról.

A büntető ügyben és a polgári peres tárgyalásra történő előállítások előkészítését, szervezését az őrparancsnok a bírósági megkeresések, idézések alapján végzi. Ezeket a feladat végrehajtása előtt 4-6 nappal előbb kapja meg az igazgatási szolgálattól, ahol ezekre rávezetik azokat az adatokat, amelyek az előállítandó fogva tartottak veszélyességi fokát jelzik. Amennyiben ilyen adat nem áll rendelkezésre - ez gyakran előfordul a "megőrzésre" átszállítottak esetében -, a fogva tartottat különösen veszélyesnek tekintik, őrzését és felügyeletét az előállítás tartalmára ennek megfelelően szervezik.

Az előállításoknál jelentkező őrzési, felügyeleti feladatok végrehajtását az őrségparancsnok szervezi. A differenciált őrzés gyakorlatban történő alkalmazásának igénye a szervezésnek ebben a szakaszában jelentkezik leginkább, ugyanis az őrségparancsnok ekkor dönt az előállító őrök számáról, személyének kijelöléséről, a bilincselés szükségességéről és módjáról. Döntése előtt mérlegeli, hogy milyen az előállításra kerülő fogva tartottak veszélyességi foka, milyenek testi adottságai, fizikai és lelki állapotuk. A fogva tartottak valós, vagy feltételezhető veszélyességének mérlegelése után választja ki a megfelelő felkészültségű és fizikumú őrte, illetve határozza meg az előállító őrök számát, vagyis az *előállítandó fogva tartottaknál és az előállító őröknél is differenciál*. Nyilvánvalóan nagy hiba lenne, ha egy különösen veszélyes fiatal felnőtt fogva tartottat egy idősebb, nehézkes mozgású, a helyzetet nehezen felismerő - jól lehet megbízható - őrrel állíttatna elő. Hiba lenne az is, ha az ilyen fogva tartott előállításához nem biztosítana megfelelő számú őrte.

Az őrségparancsnok mérlegeli azt is, hogy milyen a fogva tartott helyismerete, mennyire biztonságos az a helyiség, ahova őt előállítják, mennyit kell várakozni a tárgyalás előtt és után, illetve ott milyenek az őrzési körülmények? Ezek számbavételére azért van szükség, mert *a tárgyalásokon az előállított fogva tartott rokonai, barátai gyakran nagy számban jelennek meg, és sokszor akadályozzák az előállító őrte feladatai végrehajtásában*, vagy éppenséggel inzultálják. Ilyen esetben, ha egyedül van, nem képes a fogva tartott őrzését biztonságosan ellátni, és az őt akadályozó tevékenységet, esetleg támadást elhárítani. Ha feltételezhető, hogy a tárgyaláson nagy tömeg lesz, annyi őr kell az előállításához, amennyi képes az őrzést biztonságosan ellátni.

Ha az őrségparancsnok az előállítások szervezésének szakaszában a fentiekre nem lenne tekintettel, súlyosan megsértené a differenciált őrzés elvét, kockáztatná a fogva tartottak biztonságos őrzését és a személyi állomány biztonságát.

Az elméleti és gyakorlati munka összhangja

A szervezési szakaszt követően az őrség vezetői a feladatok konkrét végrehajtására összpontosítanak. Tudják, hogy mit sem ér a jó előkészítőmunka, ha a végrehajtó személyi állomány felületesen, pontatlanul, a biztonsági követelményeket meg nem tartva végzi munkáját, - ezért kiemelten foglalkoznak az előállító örök oktatásával és az előállítások előtti rendszeres eligazításukkal. Az eligazítások alkalmával tájékoztatják őket az előállítandó fogva tartottak veszélyességi fokáról, az intézetben tanusított magatartásukról, várható viselkedésükről, a bírósági tárgyalás előtti, alatti és utáni őrzési, felügyeleti feladatukról.

Különösen veszélyes fogva tartott előállítására esetén hangsúlyozottan figyelmeztetik az öröket az éber szolgálat ellátására, a fogva tartottak mindennemű tevékenységének figyelemmel kísérésére. *Kiemelt eligazítást tartanak a fegyverhasználat szabályairól, a szökésre vagy más rendkívüli esemény előidézésére irányuló cselekmények megelőzésének, illetve leküzdésének módjáról.* Minden esetben felhívják a figyelmet a biztonságos őrzésre, vagyis még akkor is, ha a fogva tartott kevésbé látszik veszélyesnek. Az előállítás során ugyanis - különösen, ha az előállítás büntető ügyben történik - olyan hatások /pl. súlyos ítélet/ érhetik a fogva tartottat, ami lelki sérülést válthat ki belőle, s ez magatartásában azonnali változást okozhat, gyakran rendkívüli esemény előidézését eredményezheti.

A rendkívüli esemény megelőzése, illetve megszüntetése gyors helyzetfelismerést, azonnali intézkedést igényel. A fogva tartott testi épsége biztonságos őrzése is veszélybe kerülhet, ha az előállító öröket nem készítik fel az esetleges magatartásváltozásra.

Gyakran tapasztalható, hogy előállítás alkalmával még azokkal a fogva tartottakkal is problémák vannak, akik az intézetben belül egyébként fegyelmezetten viselkednek. Ebben szerepet játszik az is, hogy polgári ruhában vannak, hogy az intézetben kívül kötetlenebbnek, szabadabbnak érzik magukat, ismerőseiknek, rokonaiknak szeretnék megmutatni "vagányságukat". Ez főképp a visszaesők egy részénél tapasztalható. Természetesen vannak olyan fogva tartottak is, elsősorban az első büntényesek között, akik szégyenlik

Ugyanakkor a főfelügyelő, a felügyelő és az őrzási és felügyeleti feladatok ellátásakor neveli is a fogva tartottakat, amikor az őket megillető jogok érvényesülését biztosítja, kötelezettségeik teljesítését megköveteli. Neveli őket határozott, de kulturált intézkedéseivel, magatartásával és hangnemével is.

Jó kapcsolatok

Az együttműködést igénylő napi feladatokat intézetünkben a nevelő, a főfelügyelők, felügyelők közösen szervezik és hajtják végre. Jó munkakapcsolat alakult ki közöttük. Meggyőződéssel vallják, hogy a differenciált őrzés körleten belüli megvalósításának alapkövetelménye a jó együttműködés. Saját tevékenységük színvonalas ellátásának is alapvető feltétele, hiszen ezáltal a fogva tartottak nevelésének optimális feltételeit teremtik meg.

A differenciált őrzés nem képzelhető el megfelelő őrzéstechnikai berendezések nélkül. Hatékonyabb őrzésbiztonsági és technikai eszközök alkalmazása őrzési rendszerünkben alapvetően két okból lenne lényeges. Egyrészt könnyebbé tenné a szolgálat ellátását, másrészt növelné az őrzés biztonságát. Intézetünkben a technikai felszereltség azonban nagyon alacsony színvonalon van. Még a meglévő őrzésbiztonsági berendezések karbantartása sem megoldott.

Végezetül az eddigieket összegezve megállapíthatjuk, hogy a differenciált őrzés széleskörű alkalmazására megyei intézetben is elengedhetetlenül szükség van. A végrehajtás során szerzett tapasztalataink kedvezőek. A Kaposvári Bv. Intézetben is javult ezáltal az őrszolgálati tevékenység: korszerűbb lett az őrzés gyakorlata, biztonságosabbá vált a fogva tartottak őrzése. Csökkent a személyi állomány leterheltsége, fokozódott a szolgálati ágak együttműködése. Eredményeink azt bizonyítják, hogy a differenciált őrzés alkalmazása ösztönzőleg hatott és hat a rejtett tartalékok feltárására, az erők és eszközök célszerűbb felhasználására.

Lakatos Miklós

AZ ŐRZÉSTECHNIKA JELENLEGI HELYZETE, FEJLESZTÉSÉNEK PERSPEKTÍVÁI

A téma nagysága és bonyolultsága nem teszi lehetővé, hogy az őrzéstechnikával kapcsolatos összes kérdések kifejtésre kerüljenek. Remélhetőleg későbbiekben is lesz módunk a fejlesztéssel kapcsolatos új elképzelésekről tájékoztatni.

Jelen cikk elsődleges célja a gondolatébresztés, a technikai szemlélet fejlesztése. Egyes megállapításaival vitába lehet és kell is szállni, hogy a közös cél érdekében gazdagítsa az új technika alkalmazásával összefüggő elképzeléseket és tapasztalatokat. Az őrzéstechnika mai fogalmának ugyanis egy összetettebb, minőségileg, tartalmilag többet jelentő fogalommá kell válnia. *Az őrzéstechnika az ember és a technikai eszközök kapcsolata kell hogy legyen, a törvényben is meghatározott cél az elítéltek törvénytisztelő állampolgárrá nevelése a társadalomba való visszajuttatása érdekében.*

A bv. intézetek - néhány kivételtől etekintve - a múlt században vagy még korábban épültek, és ez jelentősen rányomja bélyegét a magyar büntetésvégrehajtás jelenlegi technikai színvonalára is. Ehhez járult még az a korábbi téves szemlélet, hogy a rács, a bástyafal és a hozzátartozó őrtornyok kielégítik az őrzésvédelemmel szemben támasztott követelményeket.

A napjainkra jellemző tudományos-technikai fejlődés hatása az élet minden területén érezhető. Ez a hatás - ha lassan is - a büntetésvégrehajtásnál is érvényesül. Egyre több olyan h iradástechnikai, őrzésbiztonsági berendezés került és kerül felszerelésre, amely elősegíti az intézetek közötti és az intézeten belüli gyors hírközlést, továbbá a biztonságos és kulturált őrzést.

A meglévő és a jövőben felszerelésre kerülő technikai eszközöknek sajátos funkciót kell kielégíteni. Az intézetek adottságai, a fogva tartottak büntetésvégrehajtási fokozatai más és más követelményt támasztanak a technikai eszközök elé. A sokrétű és sajátos követelmények nehezítik a szükséges technikai eszközök kiválaszt-

tását és egységesítését, ráadásul egy-egy technikai eszköz kifejlesztésében, gyártásában - a kis darabszám miatt - az ipar nem érdekelt.

A felsoroltak miatt a hazai, de esetenként külföldi büntetésvégrehajtási intézetekben - más területhez viszonyítva - *bizonyos technikai elmaradás* tapasztalható. A magyar büntetésvégrehajtási intézetek hir- és biztonságtechnikai ellátottsága a külföldön járt delegációk együttes véleménye szerint elmarad a szocialista országok hasonló jellegű intézeteitől. A külföldi bv. intézetek - a radar, a tv és az egyéb korszerű technikai eszközök rendszerbe állításával - megelőzték a magyar büntetésvégrehajtást. Meg kell azonban jegyezni, hogy a hagyományos eszközök egységességét tekintve kielégítő az intézetek felszereltsége nemzetközi összehasonlításban.

A honvédség már korábban felismerte, hogy a céljainak legmegfelelőbb korszerű biztonságtechnikai rendszereket nem tudja sem külföldről, sem a hazai ipartól beszerezni. Az ilyen jellegű kutatási eredményeket, üzemelő rendszereket egyetlen ország sem publikálja. Minden országnak féltve őrzött titka az a technika, amellyel védi értékeit, objektumait. Ezért *a magyar néphadsereg tíz éve létrehozott egy saját, biztonságtechnikával foglalkozó fejlesztő és gyártó apparátust.*

A külföldi és hazai tapasztalatok egyaránt azt bizonyítják, hogy a büntetésvégrehajtási szerveknél lévő szellemi kapacitás kevés egy-egy bonyolultabb rendszer tervezéséhez, kivitelezéséhez. Ilyen nagy apparátust a büntetésvégrehajtásnál nem is célszerű kialakítani, ezért szükségszerű együttműködés alakult ki a HM és a BM illetékes szerveivel, amit a jövőben még szorosabbá kell tenni.

A büntetésvégrehajtás felső vezetésének véleménye szerint létre kell hozni *egy viszonylag kis létszámú, de megfelelően felkészült, napjaink technikai fejlődését jól ismerő csoportot, amely szoros együttműködésben a HM és a BM illetékes szerveivel alkalmas lenne a beszerezhető eszközökből - a speciális büntetésvégrehajtás igényeinek megfelelő - biztonságtechnikai rendszereket tervezni, valamint egy biztonságtechnikai rendszert a büntetésvégrehajtás céljaira*

adaptálni, illetve szervezni e rendszerek üzemeléséhez szükséges karbantartó tevékenységet. Ennek az apparátusnak lenne feladata, hogy a különböző területeken dolgozó szakemberek javaslatainak megfelelő figyelembevételével *kidolgozza egy-egy intézet biztonságtechnikai rendszerét*, ismerve az intézet elhelyezését, speciális adottságait és az új őrzésvédelmi követelményeket.

Valamennyi bv. intézet alapvető feladata a büntetésüket töltő személyek elszigetelése a társadalomtól, megőrzésük és nevelésük. Az őrzés és nevelés - a társadalmi rendszertől függően - kerül előtérbe vagy háttérbe. Voltak és jelenleg is vannak olyan társadalmak, ahol az őrzés a fő funkció, a nevelést nem tartják alapvető bv. feladatnak.

A két funkció összetartozik, szétválasztása feszültségek forrása lehet, amely az őrzés és a nevelés hatékonyságát igen leronthatja. Kimondva vagy kimondatlanul ez az ellentmondás a magyar büntetésvégrehajtásnál napjainkban is hat, akadályozza az eredményes munkát. A jövőben ezt az ellentmondást meg kell szüntetni. Ennek egyetlen járható útja a korszerű technikai eszközök korszerű módon történő alkalmazása.

Álláspontunk szerint az alkalmazásra javasolt korszerű technikai eszközöknek a korszerűségeon kívül *több funkciót* is be kell tölteniük, amelyek közül a legjelentősebbek:

- viszonylag nagyobb területek biztonságosan lezárhatók legyenek úgy, hogy a várható esetleges mozgás érzékelhető legyen;
- lehetővé kell tenni a belső és külső területek állandó vagy időszakos megfigyelését, szükség esetén a mozgás automatikus figyelését és jelzését;
- el kell érni, hogy a technika alkalmazásával a hiányzó őri létszám mellett is megfelelő legyen az őrzés biztonsága;
- csökkentse az őri állomány fizikai és pszichikai igénybevételeit;

- biztosítsa az örök kulturáltabb munkakörülményeinek megteremtését.

A bv.-nél az őrzéstechnika alkalmazásáról nem azonosak az elképzelések és vélemények. Adódik ez abból is, hogy maga a fogalom nincs pontosan meghatározva. A fogalom igen széles területet fog át, és nincsenek benne azok a bv. sajátosságok, amelyeket egy őrzéstechnikának - az őrzés és nevelés egységes funkciójából adódóan - ki kell elégítenie.

Az őrzéstechnikáról alkotott eddigi szemléleten is változtatni kell. Nem szabad csak a jelenleg üzemelő biztonságtechnikai rendszerekben gondolkodni. *Merészebb elképzeléseket* elképzeléseket is meg kell fogalmazni, nem félve attól sem, hogy esetleg az eddig elfogadott és jónak tartott elveinket esetenként fel kell adni. A ma ismert és beszerezhető technikai eszközök alkalmasak illetve alkalmassá tehetőek komplex biztonságtechnikai rendszerek építésére. A műszaki tudományok gyors fejlődésének eredményeként olyan újabb és újabb eszközök kerülnek ipari gyártásra, amelyeket a bv.-nél is alkalmazni lehetne biztonságtechnikai rendszerek kialakításánál.

Őrzésvédelemre ma már *lézer- és infrasugarakat, radar- és mikrohullámokat, video érzékelőkkel kiegészített tv kamerákat, memoriaegységeket* is fel lehet használni. Ezek mind megvannak, csak rendszerbe kellene állítani őket.

A jövő technikai fejlesztésénél alapvető feladat a cél meghatározása mellett számba venni a reális lehetőségeket.

Ezzel kapcsolatban a legfontosabb:

- a tényleges és reális igények felmérése,
- sürgősségi sorrend felállítása,
- a szükséges pénzügyi keret biztosítása,
- az elhatározott cél tudatos megvalósítása.

Vezetői döntés alapján megkezdődött a technikai fejlesztés hosszútávú koncepciójának kialakítása, amely a biztonságtechnikai

rendszernek 10-15 évre tervezett telepítési ütemén kívül magába foglalja a hirosszeköttetési rendszer korszerűsítését is. A pénzügyi-gazdasági helyzet alakulásának ismeretében azonban a megvalósítás várhatóan sajnos lassabb lesz, mint arra korábban számítottunk. Ennek gyorsítására a pénzügyi lehetőségen túl a személyi és tárgyi feltételek, a technikával összefüggő fogadókészség, továbbá a javító kapacitás megteremtési üteme sem nyújt lehetőséget.

Vicze Lajos

... az ország gazdasági helyzetéről...
... a pénzügyi helyzetéről...
... a technikai fejlődésről...
... a fogadókészségről...
... a javító kapacitásról...

... a technikai fejlődésről...
... a fogadókészségről...
... a javító kapacitásról...
... a pénzügyi helyzetéről...
... az ország gazdasági helyzetéről...

ŐRZÉSTECHNIKA A VÁCI BV. INTÉZETNÉL

A Váci Bv. Intézetben 1978 nyarán súlyos rendkívüli esemény történt. *Két*, többszörösen büntetett *elitelt* klasszikusnak számító módon *megszökött* az intézetből. A szökést úgy követték el, hogy az éjszaka folyamán vasfűrészszel elfűrészelték a zárka ablakának vasrácsát, a lepedőket kötélhágcsónak használva az I. emeleti zárkából az intézet udvarára ereszkedtek. Az udvarról a ritkán használt kettős kapu két lakatját lefeszítve kijutottak az utcára. *Szökésüket az őrség* kellő időben *nem észlelte*.

A szökés okainak vizsgálatakor két alapvető körülményt állapítottunk meg. Az egyik, hogy a szolgálatban lévő őrség a feladatát nem kellő körültekintéssel látta el. A másik, hogy egy intézet biztonságát nem lehet csupán egy lépcsőben megszervezni, szükség van legalább kettős biztosításra.

Ez a körülmény vezetett arra a felismerésre, hogy a bv. intézetek általában - de különösen a nagy végrehajtó intézetek - csak úgy tudják biztonságosan megőrizni a fogva tartottakat, ha az *élő erővel történő őrzést* viszonylag modern *őrzéstechnikával egészítik ki*, mivel az *őrök létszámának növelésére* nincs mód.

A felismerés alapján került sor a Váci Bv. Intézetben új elektromos őrzéstechnika felszerelésére. Az elektromos átjáró ajtók és azok jelzőrendszerének beépítése illetve üzembeállítása 1980 tavaszára befejeződött. A beépített őrzéstechnika magasabb szinten biztosítja az őrzési feltételeket, növeli az őrzés biztonságát, megkönnyíti a személyi állomány munkáját.

A beépítésre került kombinált berendezés *vakrendszerű* elektromos zárként üzemel *a fogva tartottak elhelyezési körletén, az intézet egyéb részein pedig rálátásos /nyílt/ rendszerű.*

A kombinált rendszer beépítését nehezítette egyrészt az intézet tagoltsága, másrészt az, hogy a meglévő átjáró ajtók nem voltak alkalmasak az elektromos zárok felszerelésére, ezért új ajtók beépítése vált szükségessé. Az elektromos zárrendszerrel párhuzamo-

san beépítették a jelzőrendszer egyszerű változatát, amely az ajtók nyitott, illetve zárt állapotát jelzi az elektromos zárkezelő fülkében és az ügyeleten.

A kombinált elektromos zárrendszer biztosítja az ajtók nyitásának, illetve zárásának figyelemmel kísérését, és így az elektromos zárkezelők ellenőrizhetik és nyomon követhetik az intézet területén a különféle mozgásokat. Az elektromos zárrendszer azt is biztosítja, hogy a szolgálatban lévő őrség lerohanását megakadályozzák, ugyanakkor az őrségnek elegendő időt és lehetőséget ad arra, hogy a fogva tartottak kihatolásának megakadályozására felkészüljenek.

A kombinált elektromos zárrendszer olyan kör-elméletre épül, amelynek a belső, a legjobban őrzött pontján vannak a fogva tartottak elhelyezve, és amelyből az elítélt legalább két szolgálatot teljesítő testületi tag tudtával és engedélyével léphet ki. Súlyosabb következményhez csak az vezethet, ha mind a két testületi tag anyagul látja el feladatát. Növeli a biztonságot az, hogy az elhelyezési körletről a fogva tartottnak több őrzési kört kell átlépnie az intézet elhagyásához.

Kritikusan meg kell jegyezni, hogy ez a viszonylag jól őrzöttség csak a körletekre vonatkozik, a fogva tartottak munkaterületére nem. Ott előfordulhat, hogy a munkáltató által elkövetett mulasztás esetén a fogva tartott kijuthat az udvarra, és onnan már csak a kerítésen kell áthatolnia.

Az elektromos jelzőrendszer a szolgálatban lévő örök jó szolgálat-ellátása esetén biztosítja, hogy a körletekről ajtókon keresztül ne következhesen be szökés, ugyanakkor a fogva tartottak tömeges megmozdulása esetén az egyes körletrészeket biztonságosan el lehet szeparálni, ezáltal megfelelő időt lehet nyerni a rendkívüli esemény felszámolásának megszervezéséhez.

Meg kell azonban jegyezni, hogy az őrzéstechnika üzemelése közben számos probléma jelentkezett. Ezek a rendszer kiépítése során történt technikai és építési hiányosságokra, a technika kezelésének ismeretében meglévő hiányosságokra, valamint a karbantartással összefüggő problémákra vezethetők vissza. Az utóbbiak közül a legjellemzőbbek a következők:

- az intézetnél alkalmazott elektromos zárrendszer tervszerű megelőző karbantartása nem folyamatos, mert a meghibásodott *alkatrészek zavartalan pótlása sem biztosított* ;

- a biztonságtechnikai szerelők vezetője polgári alkalmazott, aki a Dunai Tömegcikkipari Vállalat állományába tartozik, az anyagi szolgálathoz van vezényelve, de valójában az őrszolgálat határozza meg a feladatait. Véleményem szerint ez a szervezeti megoldás nem jó. *A biztonságtechnikai szerelők vezetőjét az őrszolgálat állományába kellene helyezni. A biztonságot veszélyezteti az a körülmény is, hogy a technika javításához fogva tartottakat is igénybe vesszünk.*

Az őrzéstechnika továbbfejlesztése és a Váci Bv. Intézet őrzés-biztonságának további növelése érdekében szükségesnek tartanám még további modern biztonságtechnikai eszközök beszerelését. A fejlesztést az ultrahang, az infratechnika, a zárláncu tv hálózat és egyéb tér-és személy-védelmet biztosító technikai berendezések rendszerbe állítása jelentené. Ezek a technikai berendezések jelentős költség kihatásuak, de rendszerbe állításuk az élő erő racionálisabb felhasználását eredményezné, amely hosszú távon a költségek egy részét fedezné. Az említett technikai berendezések jelentőségét az egészségügy, a kereskedelem és a társ fegyveres testületek már felismerték és egyre inkább alkalmazzák. Nem tűnik utópiának egy zárt láncu tv hálózat működtetése a nagyobb bv. intézetekben sem.

Remélhetőleg a büntetésvégrehajtásnál is bevezetésre kerülnek a fentebb említett modern biztonságtechnikai berendezések, és nem egy súlyos rendkívüli esemény készítené majd bennünket arra, hogy ezt a technikát alkalmazzuk.

Vati György

A KÖRLETEK BELSŐ ÉLETÉNEK EGYSÉGES IRÁNYÍTÁSA SOPRONKŐHIDÁN *

A büntetés-végrehajtás vezetése keresi azokat a módszereket, amelyek segítségével hatékonyabban, eredményesebben tudja feladatait megvalósítani. Ennek érdekében 1979. évtől több intézetben kísérlet indult a körletek belső élete irányításának egységessé tételére. 1981 tavaszán került sor a tapasztalatok első értékelésére, amely után az Országos Parancsnokság úgy döntött, hogy a kísérletet folytatni kell. Nőtt a kísérletben résztvevő intézetek száma is, így kapcsolódott be Sopronkőhida.

A 0113/1981. számú országos parancsnoki utasítás úgy rendelkezett, hogy a Sopronkőhida-i Fegyházban a nevelési szolgálat beosztottait, az őrszolgálat állományát, illetve azok tevékenységét az őrségparancsnok irányítja. Ugyanakkor a nevelési szolgálat vezető beosztása érintetlen maradt.

A nevelési szolgálat vezető végzi a nevelők munkájának szervezését /például: szolgálat szervezés, tervezés, nevelési programok elkészítése, az elítéltek oktatásának szervezése; a nevelési iratok ellenőrzése stb./.

Az őrségparancsnokhoz tartozik az egész körlet rendjének, fegyelmének, tisztaságának fenntartása, az elítéltek mozgatásának végrehajtása. Közvetlenül utasítást adhat a nevelési szolgálat beosztottainak az intézet biztonsága és a rend fenntartása érdekében.

Az együttműködési kísérlet célja az *elítéltek elhelyezési körletének optimális pedagógiai környezetté történő formálása*. Ezt a célt viszont csak úgy tudjuk megvalósítani, ha a körleten egységes követelmény-támasztás uralkodik. Ennek részletes elemzése minden fórumon, eligazitáson sorra került. A másik jelentős feltétel a felügyelet, a személyi állomány magatartása. A testületi tagok társadalmi követelményeket közvetítenek az elítélteknek, ezért magatartásuk, ruházatuk, beszédmódoruk stb. hitelesíti, vagy érvényteleníti a

követelményeket. Ebben a magatartásban benne van a szemlélet is, illetve ahogyan a felügyelet vélekedik az elitéltekről.

Az őrség feladatai

Elsődleges feladatként elvégeztük a belső őrség /felügyelők/ kiválasztását. A kiválasztásnál:

- kikértük a nevelőtisztek véleményét,
  - vizsgáltuk a felügyelő rátermettségét, határozottságát, kulturált megjelenését, intézkedő képességét. Ezután határoztuk meg azt a körleteti őrhelyet, ahol állandó órként teljesít szolgálatot. Új őrutasításokat adtunk ki, amelyekben elsőként fogalmazzuk meg a neveléssel kapcsolatos őri feladatokat.
- Ilyenek például:

- közreműködik a viselkedési szabályok oktatásában,
- tájékoztatást ad a nevelőtisztnak az elitéltek magatartásáról, hangulatáról,
- figyelembe kell vennie a nevelő javaslatát az elitélttel szembeni magatartásra, bánásmódra,
- a gyógyító-nevelő csoportba beosztott elitéltről fegyelmi lapot csak úgy állíthat ki, ha a nevelővel megbeszélte stb.

A körletek felújításának befejezésével átcsoportosítottuk az elitélteket úgy, hogy az egy nevelőhöz tartozókat azonos körletrészen, szinteken helyeztük el. Ezzel az intézkedéssel csökkentettük az elitéltek mozgását, és így a felügyelet részére is könnyebben megismerhetőbbé váltak.

Az átcsoportosítás után - a helyzetnek megfelelően - kidolgoztuk az *új napirendet*, amely részletesen szabályozza és meghatározza az elitéltek munkára, pihenésre, étkezésre, szabadidőre, oktatásra és egyéb elfoglaltságra rendelkezésre álló idejét. Elrendeltük, hogy a főfelügyelőknek és a felügyelőknek meg kell tanulniuk a körletre vonatkozó napirendet. Így értük el azt, hogy egy hónap alatt a körleten szolgálatot teljesítő beosztottak az új napirend szerint teljesítették szolgálati feladataikat.

Átdolgozásra került a *nevelőtisztek szolgálati rendje*. Így munkaidejük

jobban igazodik az elitéltek körleten töltött idejéhez. Hétköznapi reggel 7 órától este 7 óráig, szombaton, vasárnap és ünnepnapokon reggel 7-től délután 3 óráig teljesítenek szolgálatot. A hétvégi és ünnepnapi szolgálatot minden esetben két-két nevelőtiszt látja el. Ebben a szolgálati rendszerben teljes mértékben megoldottuk az elitéltek szabadidő programjainak irányítását és lebonyolítását. Szolgálati beosztásukat az őrséghez hasonlóan, szolgálatszervezési lapon készítjük el egy hónap időtartamra. Ez a forma napra-készen ad eligazítást a szolgálati elfoglaltságról, beosztásról.

Az elitéltek foglalkoztatására heti, havi program készül, amelyben részletesen meghatározzák a szabadidős programokat /televízió, rádió, sport, kulturműsor, beszélő stb./. Ezeket a programokat, valamint a szolgálatszervezést is velem egyeztetik, majd aláírással kerül parancsnoki jóváhagyásra.

Az állomány szemléletének irányítása

Az intézet vezetése felkészült arra, hogy az addig kialakult szemlélet és gyakorlat nem változik meg egycsapásra. Ezért *minden fórumot* felhasználtam arra, hogy a beosztottakat meggyőzzük *a kísérlet végrehajtásának fontosságáról*. Az intézet parancsnoka alparancsnoki értekezleten ismertette a kísérlet lényegét, feladatainkat. Minden alparancsnoknak konkrétan meghatározta a tennivalóit. Az alparancsnokok állásfoglalása egységes volt. Ezután közös értekezleten /nevelőtisztek, őrparancsnokok és főfelügyelők részvételével/ vitattuk meg azokat a feladatokat, végrehajtási módokat, amelyeket a parancs előír. Ez az értekezlet már nem volt egységes. Itt - főleg az őrparancsnokok - több gyakorlati problémát vetettek fel. Például:

- milyen viszony lesz munkaidő után az őrparancsnok és a nevelő között?
- Adhat-e utasítást az őrparancsnok a nevelőnek?
- Hordanak-e szíjat a nevelőtisztek?
- Jelentési kötelezettsége van-e a nevelőtisztnek az őrparancsnoknál?

A feltett kérdések azt igazolták, hogy az új helyzetben az őrpáncsnokok nem találták meg helyüket és szerepüket. Véleményem szerint talán jogosan is, mert a megjelent parancsok, utasítások csak a nevelő és a főfelügyelő, illetve a felügyelő tevékenységéről beszéltek. A parancsnok általános helyettese kapta azt a feladatot, hogy az *őrségi szakaszoknak tartson eligazítást az előttük álló feladatokról*. A parancs felolvasásával, az eligazításokon elhangzott meggyőző magyarázattal sikerült annyira megértetni a beosztottakkal a kísérlet bevezetésének szükségességét, hogy a munka érdemben 1981. augusztus 1-én megindulhatott. A kísérlet jelentőségével és szükségességével az eligazításokon visszatérően foglalkoztunk és foglalkozunk.

A személyi állomány tagjai először, mint minden újtól, kissé idegenkedtek. Többen úgy fogalmaztak, hogy ennek ott van értelme, ahol nem jó az őrség és a nevelők kapcsolata, mivel Sopronkőhidán ilyen gond nincs, itt ne is kísérletezzünk. Ma már elmondhatjuk, hogy a kezdeti bizonytalanság megszűnt, *a személyi állomány megértette a kísérlet jelentőségét*.

Az év elején alapszervi taggyűlés tűzte napirendjére a két szolgálati ág közös tevékenységét. A felszólalásokból kitűnt, hogy a beosztottak érzik a felelősséget az intézet belső életének rendjéért, tisztaságáért. Jó javaslatok hangzottak el. Többek között például, hogy ebből a nagyon fontos munkából kimaradnak a művezetők. A jövőben meg kell találni annak a módját, hogy a művezetők is vegyenek részt a közös megbeszéléseken.

A kísérlet eredményei

A két szolgálati ág között jelentősen javult a helyzet, elfogadják egymás véleményét, *becsülik egymás munkáját*. A nevelők, főfelügyelők és felügyelők rendszeresen közösen ellenőrzik a körleteket és a zárkákat, az elítéltek mozgatását, a közösségi foglalkozásokat, és fegyelmi kihallgatásokon együtt vesznek részt. Egymást kölcsönösen tájékoztatják az elítéltek helyzetéről, hangulatáról. Tisztázódott az őrpáncsnokok szerepe, feladata és hatásköre is. Nagyon lényegesnek tartjuk, hogy egységesebb, fegyelmezettebb lett

a körleten történő elitéltek mozgatása. Javult az elitéltek alaki helyzete, fegyelme is.

Természetesen *problémák* is jelentkeztek a kísérlet során. 1982. február 1-től *a 42 órás munkahétre történő átállással* az őrszolgálat eddigi 192-200 órás havi szolgálati ideje 182 órára csökkent. Eből adódóan növekedett a szabadnapok száma. A kiválogatott belső őrséget /felügyelőket/ sűrűbben kell a körleten helyettesíteni olyan őrökkel, akik külső őr feladatot látnak el. Nekik kevés a szakmai gyakorlatuk, így többet kell foglalkozni velük a főfelügyelőnek is, de a nevelőnek is.

Törekszünk az elitélt közösségek olyan csoportosítására, hogy a szabadságvesztés időtartama alatt egy nevelőhöz tartozzanak. Szabadulás előtt általában más munkakörbe helyezik az elitéltet, és ez több esetben más nevelési csoportba kerülést is eredményez. Így a nevelőmunka folyamatossága törést szenved. Az egységes követelménytámasztás, a viselkedési és egyéb szabályok betartása, a feladatok azonos értelmezése megkívánná, hogy a művezetők, műhelyvezetők is rendelkezzenek azokkal az ismeretekkel, amelyek az elitéltekkel való foglalkozáshoz szükségesek. Ez annak tudható be, hogy a művezetők és a műhelyvezetők kimaradnak e fontos feladat végrehajtásából. Jelen pillanatban sem találtuk meg azt a pontot, *ahol találkozhatna az ugynevezett nevelési háromszög, az őrzés, a nevelés és a munkáltatás.*

Vélemények, javaslatok

A kísérlet végrehajtása alatt több esetben beszélgettem a kísérletben résztvevő állománnyal. Az alábbi elképzelések, vélemények hangzottak el:

a/ A belső őrséget /felügyelőket/ nappal a nevelési szolgálat alá kellene rendelni. Az eligazítást, szolgálati beosztást viszont az őrparancsnok végezné el.

b/ Minden körleten kellene egy csoportvezető nevelő, aki utasítást adhatna ki a felügyelőknek.

c/ Nevelést és az őrszolgálatot egységes irányítás alá kellene vonni úgy, hogy a nevelési szolgálatvezetői, de az őrsegparancsnoki beosztás is megmaradna.

Az én véleményem az utóbbi javaslattal egyezik. Nem tudom támogatni az első kettőt, mert a büntetésvégrehajtás történetében *mind-egyikre volt példa*. Valamikor megszüntettük a körletparancsnokokat, pár év alatt rájöttünk arra, hogy nagy hiba volt, mert a körletnek nem volt gazdája. Még korábbi időből ismeretes az, amikor a nevelők csináltak mindent a körleten, ez sem volt jó.

Miért támogatom a harmadik javaslatot? Mindkét szolgálati ágnak az általános büntetésvégrehajtási feladatokon túl van speciális feladata is. Ezt a feladatot pedig csak irányítással, utmutatással, parancsok, utasítások kiadásával lehet és kell végezni. Ezt az *egységes irányítást* nagyon jól látják el az őrsegparancsnokok, de ugyanez mondható el a nevelési szolgálatvezetőről is. Az őrsegparancsnok az - az őrseg vezetői közül -, aki nap mint nap benne él az intézet életében. Ez adja meg azt a lehetőséget, hogy a szolgálatba lépő szakasznak meg tudja határozni az általános feladatokon túl a konkrét napi feladatokat is. Itt emelném ki az őrparancsnokok fontos szerepét a kísérletben, de a mindennapi életben is. Ugy érezzük, hogy *az őrparancsnokok szerepe viszont egy kicsit háttérbe szorult*. Ezért nagy gondot fordítunk arra, hogy minden reggel a szolgálat átadásakor a szolgálatba lépő őrparancsnok a körlet belső irányításában konkrét feladatokat kapjon. Így elértük azt, hogy az őrparancsnokok megtalálták helyüket a kísérleti munkában, és aktív részesei e fontos feladat elvégzésének. Az őrparancsnok a főfelügyelőkkel úgy tudja irányítani a körleten folyó mindennapi munkát, hogy a nevelők zavartalanul végezhetik tevékenységüket.

Összefoglalva: ha a két szolgálati ág vezetője megérti egymást és a közös ügyért együtt dolgoznak, és mint vezetők ebben példát mutatnak, akkor a beosztottak szemlélete is változik, és követik előljáróik példáját. Akkor pedig - ez mindenki számára nyilvánvaló az eredmény nem marad el.

Pete Sándor

*

Az Országos Parancsnokság a közeljövőben lezárja és értékeli a kísérletet. A végső döntésről a következő számban adunk tájékoztatást. - A szerk.

EGYÜTTMŰKÖDÉS A TÁRS FEGYVERES SZERVEKKEL

A Magyar Szocialista Munkáspárt XII. Kongresszusa megállapította, hogy hazánkban a fegyveres erők és testületek az ország alkotmányos jogrendje alapján a szocialista törvényesség megtartása mellett gondoskodnak az állam- és közbiztonság, a társadalmi és a személyi tulajdon és az országhatár védelméről. Az állami élet fejlesztésének nélkülözhetetlen feltétele *a törvényes rend szilárdítása, a törvények megtartása és megtartatása, az állampolgári fegyelem növelése*. Pontos politikai kérdés tehát, hogy a fegyveres erők és testületek, annak különböző egységei tervszerűen, összehangoltan, egymást kiegészítve tevékenykedjenek.

A kongresszus határozataiból a belügyi és az igazságügyi szervekre háruló feladatok teljesítésének alapvető feltétele, hogy tovább erősödjön a rendőrség, a határőrség és a büntetésvégrehajtási testület elvi alapokon álló együttműködése.

A rendőrség, a határőrség /társ fegyveres szervek/ és a büntetésvégrehajtási testület *együttműködésének a kezdetei a felszabadulásig vezethetők vissza*. Az együttműködés már ekkor szükségszerű volt, mert mind a társ fegyveres szervek, mind a büntetésvégrehajtási testület tevékenységének alapvető célja a társadalmi és az állami rend védelme, a közrend és a közbiztonság fenntartása, a szocialista törvényesség érvényesítése volt. A szocialista társadalom építése során az együttműködés szükségességét, az egymásra utaltságot a feladatok végrehajtásában mindinkább felismerték.

Az 1956-os ellenforradalom után a konszolidáció éveiben az államapparátusban több irányú átszervezést hajtottak végre. Ennek következtében a büntetésvégrehajtási testület kormányzati felügyelete az 1963. év végén megváltozott. Amíg korábban a büntetésvégrehajtás felügyeletét a belügyminiszter látta el, az átszervezés után a testület az igazságügyi tárcához került.

Ez a szervezeti változás - különös tekintettel arra, hogy a bün-

tetésvégrehajtás rendkívüli esemény esetén a feladatokat önállóan megoldani nem tudja - maga után vonta a fegyveres szervek együttműködésének új alapokra helyezését. Ennek megfelelően a büntetésvégrehajtási testület tevékenységét meghatározó jogszabályok - az 1966. évi 21. sz. tvr. és a végrehajtására kiadott Büntetésvégrehajtási Szabályzat, valamint az Őrszolgálati Szabályzat - hatályba lépést követően a BM Országos Rendőr-főkapitányság helyettes vezetője és az IM Büntetésvégrehajtás országos parancsnoka 1966. július 1-én kiadott közös utasításban szabályozta mindazoknak a feladatoknak a végrehajtását, amelyeket a rendőri és a büntetésvégrehajtási szerveknek együttműködve teljesíteniük kell.

A büntetésvégrehajtásnak az állam és a közbiztonság védelmében részt kell vennie saját erőivel és eszközeivel - a rendőrséggel is együttműködve - a határterületeken bekövetkezett rendkívüli események felszámolásában. Ezért a határmenti közigazgatási területeken lévő bv. intézetek és az illetékes határőrkerületek közös feladatainak összehangolt végrehajtására a BM Határőrség országos parancsnoka és az IM Büntetésvégrehajtás országos parancsnoka 1972. április 21-én a két szerv egységeinek együttműködéséről szóló közös parancsot irt alá.

A társ fegyveres szervekkel való együttműködés tapasztalatait is figyelembe véve - a BM Karhatalomnak a 2/221/1971. sz. HB határozat alapján BM Forradalmi Készenléti Rendőri Ezreddé történt átszervezése után - a BM Forradalmi Készenléti Rendőri Ezred parancsnoka és az IM Büntetésvégrehajtás országos parancsnoka a 001/1973. számú közös intézkedésben Hatályon kívül helyezte a korábbi szabályozást és *Együttműködési Tervet* adott ki, amelyben már nemcsak a foglyszökés esetére, hanem más, a büntetésvégrehajtás rendjét súlyosan sértő rendkívüli eseményre is kiterjesztette az együttműködést, így különösen a zendülések, tuszfogások, fegyveres foglyszökések és a veszélyes bűnözők által elkövetett cselekmények felszámolására.

A társadalom fejlődésével párhuzamosan a társ fegyveres szervek és a büntetésvégrehajtás feladatai gyors ütemben növekedtek, sokrétűbbé váltak. Ennek következtében az 1970-es évek végén az állam irányító szervei a közrend, a közbiztonság, valamint a jogbiztonság fenntartását szolgáló rendelkezéseket felülvizsgálták, hogy a szükséges módosításokat végrehajtsák.

Ennek megfelelően az igazságügyi apparátus a Btk-ról szóló 1978. évi IV. törvény hatályba lépése után hozzálátott a büntetésvégrehajtás tevékenységét meghatározó jogszabályok kodifikációjához. E munka eredményeként kiadott 1979. évi 11. számú törvényerejű rendelet - a büntetésvégrehajtás jogi szabályozásának történetében először - kimondja, hogy *a büntetések és intézkedések végrehajtása a bíróság, a büntetésvégrehajtási testület, a rendőrség, valamint más szervek feladata; a végrehajtásban egyéb szervek is közreműködnek.*

A jogszabályi rendelkezésekben bekövetkezett változásokat, valamint a Magyar Szocialista Munkáspárt XII. Kongresszusa határozatából az igazságügyre háruló feladatokat szem előtt tartva, és figyelembe véve, hogy az együttműködés teljes körű szabályozása nem történt meg, a szervek vezetői kezdeményezték a korábban kialakított szabályozás felülvizsgálatát és a szükséges módosítások végrehajtását.

Az együttműködés újra szabályozásának kezdeti lépéseként a börtön-elhárító szervek tevékenységének hatékonyabbá tétele és az operatív munka színvonalának emelése érdekében a 2/1980. BM és IM számú együttes utasításban került sor a tennivalók rögzítésére.

Tekintettel arra, hogy napjainkban, de a jövőben méginkább számolni kell azzal, hogy az államhatárhoz közel eső településeken jelentősen emelkedik a külföldiek mozgása, amely maga után vonja a *határőrizettel, a közrenddel és a közbiztonsággal összefüggő szolgálati feladatok növekedését*, fontos feladat a határőrség és a büntetésvégrehajtás központi és területi szervei közötti együttműködés további erősítése is.

A körülményekben és a feladatokban beállt változásokra figyelemmel, aktuálissá vált a BM HŐR országos parancsnoka és az IM BV országos parancsnoka által kiadott 01/1972. számú közös parancs áttekintése, majd értékelés után a szükséges módosítások végrehajtása. Az érintett szervek vezetői és beosztottai felismerték, hogy az eredményes hatékony munka alapja csak a határőrzetben, illetve ahhoz közel eső bv. intézetek és a határőrség egységei közötti kölcsönös támogatás és segítség lehet. A határőrség kijelölt alakulatai részt vettek a büntetésvégrehajtás rendjét súlyosan sértő

rendkívüli események /pl. fogolyzandulás megszüntetése, fogolyszökés esetén határkörzet zárása/ felszámolásában, a közrendet, közbiztonságot veszélyeztető cselekmények elkövetésének a megelőzésében, a szökevények kézrekerítésében.

A határ közelében lakó bv. beosztottak - mint lakosok - a határőrizeti feladatok teljesítésében lelkiismeretesen, odaadással, a határőrség munkáját segítve vettek és vesznek részt.

A tapasztalatok és a jogszabályi változások összegezése után aláírásra és kiadásra került a 001/1981. BM HÖR OPK és IM BV OPK együttes parancsa. E rendelkezés tartalmazza, hogy *a szervek milyen illetékességi elosztás szerint, milyen területeken és témákban kötelesek az együttműködés megszervezésére*. A határőrizeti feladatok magasabb szinten történő végrehajtása, a megelőzés elősegítése és a büntetés-végrehajtás őrizetéből kikerült fogva tartottak folyamatos figyelemmel kísérése mellett tájékoztatási kötelezettséget ír elő a büntetés-végrehajtási testület számára.

A közös parancs konkretizálja a személyi állomány képzésével, továbbképzésével és az együttes tevékenységre való felkészítésével kapcsolatos feladatokat.

* * *

Miután a büntetés-végrehajtás nagyszabású kodifikációs munkája befejeződött, kialakult annak a lehetősége, hogy a rendőrséggel az együttműködést a feladatok hatékonyabb és eredményesebb ellátása érdekében szélesítsük és új alapokra helyezzük.

Az együttműködés szabályozásának áttekintését aktuálissá és indokoltá tették *a következő körülmények* is:

- a rendőri szervek és a bv. intézetek együttműködése elérte célját, de a kiadott utasítások, parancsok nem érintettek minden területet, illetve erre vonatkozó miniszteri szintű rendezés, vagy jóváhagyás nem volt,

- a 01/1972. évi BM HM és MOP számú közös parancsot a HB 9/286/

1977. számú határozat alapján módosította és kiegészítette a 2/1978. BM HM és MOP számú együttes utasítás. Ennek értelmében módosult - szélesebb körű lett - a fegyveres szervek együttműködése,

- kiadásra került a 17/1978. számú BM helyettesi intézkedés a csapaterővel megoldandó karhatalmi, fegyveres biztosítási feladatok végrehajtásának rendjéről, amely a büntetésvégrehajtás számára is tartalmaz rendelkezést.

A BM ORFK és az IM Bv. Országos Parancsnokság felső szintű vezetése úgy döntött, hogy kerüljön kidolgozásra egy magasabb szintű, a követelményeknek megfelelő együttműködési megállapodás.

Többéves előkészítő munka után a rendőrség és a büntetésvégrehajtás szervei előkészítették azt az *együttműködési megállapodást*, amelyet 1982. június 4-én a BM ORFK vezetője és az IM Bv. országos parancsnoka irt alá, majd a szervek felügyeletét gyakorló miniszterek jóváhagytak.

Az együttműködési megállapodás aláírása alkalmával az érintett szervek vezetői áttekintették azt az utat, amelyet az együttműködő szervek a közös feladatok végrehajtása során megtettek. Megállapították, hogy a BM Országos Rendőr-főkapitányság és az IM Büntetésvégrehajtás Országos Parancsnoksága, valamint szerveik feladataikat jól látták el. Gyakorlati tapasztalatok igazolták, hogy helyes kapcsolat alakult ki a rendőr-főkapitányságok és a bv. intézetek között. Így a fogva tartottak által elkövetett szökések miatt több esetben kértük a rendőri erők segítségét, többek között a Pálhalmáról, az Állampusztáról, a Fiaalkorúak Börtöne és Fogházából, a Győri és az Egri Bv. Intézetekből megszökött személyek elfogására is.

A szervek által kidolgozott együttműködési tervek alapján *a gyors intézkedés és az összehangolt tevékenység eredményeként minden esetben rövid időn belül sikerült elfogni az elítélteket* és megakadályozni azt, hogy akár súlyosabb bűncselekményt követhessenek el, akár az ország területét elhagyják és végérvényesen kivonják magukat a büntetés végrehajtása alól.

Az elmúlt években a bv. intézetekben operatív elhárító munkát végző tisztek és az intézetek parancsnokai, valamint az állomány között is jó együttműködés alakult ki.

* * *

Egyenletesen fejlődött az igazgatásrendészeti közös feladatok végrehajtása is. Az illetékes rendőrkapitányságok és a bv. intézetek igazgatási szolgálata között jó kapcsolat alakult ki, kölcsönösen segítve egymás munkáját.

Az együttműködési megállapodásban rögzítettük azokat a tennivalókat, amelyeket a közrend és a közbiztonság érdekében a szerveknek el kell végezniük, és amelyek összhangban vannak a rendőrségnek más fegyveres erőkkel és fegyveres testületekkel kötött megállapodásaival.

Az együttműködési megállapodás tartalmazza az együttműködésre kötelezett szervek összehangolt tevékenységére vonatkozó alapelveket, megállapítja, hogy *az együttműködés kiterjed a szervek közös feladataihoz szükséges erők és eszközök kölcsönös biztosítására és az általános feladatok ellátására*; így meghatározza az együttműködés területeit és módozatait, rögzíti a szervek feladatait a börtönelhárítási és a körözési, a karhatalmi, valamint az igazgatásrendészeti értesítési és adatszolgáltatási tevékenység összehangolása, az együttműködés megszervezése és fenntartása tekintetében. Egységes állásfogalalmat tartalmaz:

- a bűnügyi megelőzés erősítésére, a fogva tartottak nevelésére és a további bűncselekmények elkövetésétől való visszatartására,

- a látens bűncselekmények felderítésére, azok bizonyítására és a személyi-tárgyi bizonyítékok összegyűjtésére,

- az igazgatásrendészeti értesítési és adatszolgáltatási feladatok teljesítésére,

- a bv. intézetekben az őrzésbiztonság fokozására, a rendkívüli események megelőzésére, a fogolyszökések, fogolyzundulások, terrorcselekmények megakadályozására és felszámolására,

- a bűnözés, a bűnüldözés, a közbiztonság, a rendészeti igazgatás időszerű kérdéseiről, a büntetésvégrehajtás helyzetéről kölcsönös tájékoztatásra,
- az együttműködésben szerzett tapasztalatok, a fogva tartottak magatartására vonatkozó információk folyamatos kicserélésére,
- a szervek előzetes egyeztetése alapján közös operatív intézkedések megszervezésére és végrehajtására, a szükséges erők és eszközök kölcsönös biztosítására,
- a szervek személyi állománya képzéséhez, továbbképzéséhez szükséges szakemberek vezénylésére, szakkönyvek, módszertani kiadványok és az együttműködési feladatok végrehajtásában felhasználható jogszabályok és belső rendelkezések biztosítására,
- az együttműködő szervek erőinek és eszközeinek részvételével közös gyakorlatok szervezésére, a tapasztalatok értékelésének és elemzésének módjára.

Az együttműködési megállapodást a rendőr-főkapitányságok vezetői és az intézetek parancsnokai az aláírást követően megkapták. A megállapodás alapján, azokban a bv. intézetekben, ahol a határőrséggel korábban a 001/1981. sz. BM HŐR OPK és IM BV OPK együttes parancsa alapján már készítettek együttműködési tervet, most át kell tekinteni és *a három szerv együttműködési feladatait össze kell hangsúlyozni*. Ez természetesen maga után vonja, hogy a korábban a határőrséggel közösen elkészített tervet ki kell egészíteni.

* * *

A szeptemberben megtartott törzsfoglalkozáson meghatározott utmutatások alapján *ez év december 31-ig el kell készíteni az együttműködési terveket*, amelyekben a megállapodás mellékleteként kiadott minta alapján a következőket kell rögzíteni:

- a rendkívüli esemény közvetlen veszélye vagy bekövetkezése esetén a körülményekről, az elsődleges intézkedésekről a szervek

kölcsönös értesítésének rendjét,

- fogolyszökés elkövetése esetén a körözés elrendelésének módját,
- a körözési akció elrendelése esetén az együttműködésbe bevont erők és eszközök elosztását,
- az együttműködésben részt vevő szervek vezetőinek illetékességét, hatáskörét és feladatait,
- a feladatok végrehajtása érdekében szervezett csoportok /kutató, felderítő, üldöző stb./ létszámát, működési területét,
- a fontosabb őrhelyek megerősítésének módját, az egyéb biztosítási feladatok ellátásának rendjét,
- az irányító törzs harcálláspontját, a feladat végrehajtásában részt vevő alegységek, csoportok közötti összeköttetés és a rádió forgalmazás módját,
- a rendkívüli esemény jellegétől függően a fogva tartottak őrzésével és felügyeletével kapcsolatos feladatokat,
- a bv. intézeten kívüli tevékenység esetén a büntetésvégrehajtás által a megyei rendőr-főkapitányság irányítása alá rendelt bv. erő nagyságát,
- a bv. intézeten kívüli tevékenység esetén az együttműködésbe bevont bv. erő feladatait, alá és fölérendeltség viszonyait, a fegyverhasználat és intézkedések foganatosításának szabályait,
- az irányító szerveknek teendő jelentések rendjét és módját,
- az együttműködés beszüntetésének módját,
- az együttműködésben részt vevő erők anyagi ellátásának, étkezés biztosításának módját,
- az együttműködésben részt vevő állomány felszerelését, fegyverzetét.

Az együttműködési tervet melléklettel kell ellátni, amely tartalmazza:

- a bv. intézet alaprajzát,
- a bv. intézet belső és külső védelmi tervét,
- a bv. intézeten kívüli feladatok végrehajtási tervét /zárási körzetek, EAP-ok stb./.

Általános rendelkezések:

- A büntetésvégrehajtási intézetekben a rendkívüli események megelőzése, a bekövetkezett rendkívüli események megszakítása, felszámolása elsősorban a bv. intézet parancsnokának irányítása mellett a büntetésvégrehajtás személyi állományának feladata.
- A fegyveres szervekkel rendkívüli esemény miatt együttműködésre akkor kerül sor, ha a bv. intézetben terrorcselekményt követtek el, fogolyszökés, fogolyzandulás, illetve egyéb súlyos rendkívüli esemény következett be, és a büntetésvégrehajtás annak megszakítását saját erővel megoldani nem tudja.
- Ebben az esetben az együttműködési tervben rögzítettek alapján az illetékes fegyveres szerv vezetőjétől segítséget kell kérni. Ilyenkor a fegyveres szervek közreműködésének megkezdéséig az elsődleges, halaszthatatlan intézkedések megtételéért a bv. intézet parancsnoka a felelős, és mindaddig irányítja a rendkívüli esemény felszámolását, amíg az illetékes szerv vezetője vagy az általa kijelölt személy a tevékenység irányítását át nem vette. Ennek megtörténte után önállóan kutatást, blokkolást, figyelést nem szervezhet és más, a rendkívüli esemény megszakítását szolgáló intézkedést nem tehet.

A közös feladatok ellátásában részt vevő erők vezetését - a határterületen bevezetett razziaát kivéve - a megyei /budapesti/ rendőrfőkapitányság vezetője végzi. A rendkívüli esemény jellegétől, súlyától függően a karhatalmi feladatok teljesítésére *Karhatalmi Operatív Törzset* hoznak létre, amelynek tagja a bv. intézet, vagy az

IM Bv. Országos Parancsnokság kijelölt összekötő tisztje.

Az együttműködésbe bevont erők parancsnokai alárendeltjeik tevékenységéért egyszemélyben felelősek.

A korábbi együttműködésre vonatkozó rendelkezéseket a BM Forradalmi Rendőri Ezred igénybevételéről az együttműködési megállapodás megváltoztatta. Így a speciális feladatok ellátására ezen túl az ezredtől csak - a 015/1972. BM számú parancs alapján - a rendőri erők illetékes vezetője kérheti a feladatok megoldásában való közreműködést.

A közös feladatok irányításánál az akciót vezető elöljárónak figyelembe kell vennie a bv. intézet parancsnokának a véleményét, javaslatát az intézeti tevékenység során.

Az együttműködés szervezését és fenntartását irányító vezetőknek mindenkor ismerniük kell az együttműködő alegységek helyzetét, lehetőségeit a feladatok megoldására.

A megállapodás meghatározza, hogy az együttműködő, azonos szintű szervek szervezzék meg a kölcsönös információcsere legmegfelelőbb módját, ugyanis a munka a szükséges adatok hiányában, vagy a túlzott adathalmaz esetében egyaránt eredménytelenné válhat.

A kellően szervezett adatszolgáltatás segíthet a megelőzésben, de különös jelentőséget kap a bekövetkezett rendkívüli események megszakításában, felszámolásában.

A gyors és pontos adatszolgáltatás elengedhetetlen, ha a büntetés-végrehajtásnál bekövetkezett rendkívüli esemény miatt kerül sor a társ fegyveres szervek együttműködésére.

Különös jelentőséget kell tulajdonítani:

- a rendkívüli esemény körülményeinek, felderítésének, az előidéző, illetve lehetővé tevő helyzetnek,

- az elsődleges és halaszthatatlan intézkedések megtételének, a felügyeletet gyakorló szervek rövid időn belüli tájékoztatásának,
- az intézetekbe kihelyezett és a feladat végrehajtásában részt vevő állomány kellő mértékű tájékoztatásának,
- fogolyszökés esetén az együttműködési megállapodás 3. számú mellékletében meghatározott adatok, a cselekmény felfedezését követően, rövid időn belüli összegyűjtésének és a körözés elrendelésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szerv rövid uton /távbeszélőn/ történő tájékoztatásának,
- rendkívüli esemény megszakítása, felszámolása után az azt előidéző és lehetővé tevő okok és körülmények elemzésének és értékelésének, a tanulságok levonásának, a bekövetkezésért felelős, a felszámolásban példamutató magatartást tanúsító személyek megáldozásának.

A tartalmi munka fejlesztéséhez lényeges az együttműködési területek pontos feltérképezése, a problémák őszinte feltárása, az érdekelt munkatársakkal való megismertetése, és a problémák megoldására vezető iránymutatás.

* * *

A tapasztalatok arra intenek, hogy az egyes szinteken belül *erősíteni kell* - és ahol nincs meg, ott ki kell alakítani - *a személyes munkakapcsolatot a három, lényegében közös feladatot végrehajtó szerv között.*

A közös társadalmi célok megvalósításáért végzett cselekvés nem nélkülözheti a jó szándékot és a kölcsönös bizalmat. Ez képezheti alapját a problémák nyílt, őszinte feltárásának, az esetleges félreértések tisztázásának, a bürokratikus, a munkát gátló magatartások kiküszöbölésének. Együttműködésünkben csak a becsületes emberi kapcsolatok érvényesülhetnek. Tapasztalataink szerint a rendőrség, a határőrség és a büntetésvégrehajtás együttműködésében jól érvényesül a fegyveres szervek összérdeke.

A feladatok pontosan körülhatároltak, a szervek elsősorban azt a speciális tevékenységet végzik, amelynek érdekében létrehozták őket, emellett mindegyik szem előtt tartja, hogy az állam biztonságát, a közrendet és a közbiztonságot csak összehangolt munkával lehet eredményesen védeni.

Feladataink magasabb szintű végzése szükségessé teszi, hogy közösen alkalmazzuk mindazokat a jó módszereket, amelyek leginkább megfelelnek az együttműködő szervek érdekeinek. Az együttműködési területeket tekintve nem lehet fontossági sorrendet felállítani, azt mindig a feladatok határozzák meg.

Az együttműködésnek kialakultak a legjobb és legcélszerűbb formái. Fontosnak tartom, hogy ezeket a megfelelő szinteken évenként áttekintsük, a következő időszak feladatait együttesen meghatározzuk, azokért a konkrét felelősöket kijelöljük.

Az együttműködési megállapodásban is meghatározott feladatok akkor teljesíthetők maradéktalanul, ha a parancsnokok, az alparancsnokok, a párt- és KISZ-szervezetek különös gondot fordítanak erre és elősegítik, hogy a társ fegyveres szervek vezetői és beosztottai a kellő mélységben megismerjék a büntetésvégrehajtás munkáját, saját személyi állományunk pedig a társ fegyveres szervek tevékenységét. A vezetők igen sokat tehetnek az ügy érdekében, de nélkülözhetetlen a beosztottak kezdeményezése is a munkakapcsolat kiépítésére, az együttműködés tartalmas és korrekt fenntartására, erősítésére. Ennek érdekében *elengedhetetlen egymás munkájának ismerete, becslése és segítése.*

dr. Kiszely Pál

T A R T A L O M

oldal

NAGY TIBOR bv. vezérőrnagy, az IM Büntetésvégrehajtás országos parancsnoka: Beköszöntő	3
DR. TARI FERENC bv. őrnagy, a Sopronkőhidai Fegyház parancsnoka: Gondolatok az Őrszolgálati Szabályzat elvi és gyakorlati jelentőségéről	7
TUSJÁK JÁNOS bv. ezredes, az Országos Parancsnokság Őrszolgálati Osztályának vezetője: A kockázatvállalás és a biztonság	17
DR. GOLTS MÁTYÁS bv. őrnagy, az Országos Parancsnokság Őrszolgálati Osztályának helyettes vezetője: Az Őrségparancsnok szerepe az intézetek biztonságának fenntartásában és fokozásában	22
FILEMON TIVADAR bv. százados, az Országos Parancsnokság Őrszolgálati Osztályának alosztályvezetője: Az Őrség szolgálatsszervezése	29
HÉZSELY JÁNOS bv. főhadnagy, az Országos Parancsnokság Őrszolgálati Osztályának főelőadója: A differenciált őrzés elvi kérdései	43
LAKATOS MIKLÓS bv. százados, a Kaposvári Bv. Intézet parancsnoka: A differenciált őrzés alkalmazásának tapasztalatai a Kaposvári Bv. Intézetben	51
VICZE LAJOS bv. alezredes, az Országos Parancsnokság Anyagi- és Technikai Osztályának alosztályvezetője: Az Őrzéstechnika jelenlegi helyzete, fejlesztésének perspektívái	60
VATI GYÖRGY bv. főhadnagy, a Váci Bv. Intézet Őrségparancsnok helyettese: Őrzéstechnika a Váci Bv. Intézetnél	65
PETE SÁNDOR bv. őrnagy, a Sopronkőhidai Fegyház Őrségparancsnoka: A körletek belső életének egységes irányítása Sopronkőhidán	68
DR. KISZELY PÁL bv. ezredes, az IM Büntetésvégrehajtás országos parancsnokának általános helyettese: Együttműködés a társ fegyveres szervekkel	74

82/1

B

M

magukat, legszívesebben "elsüllyednének". Míg az előbbieknek általában a szokásaitól lehet tartani, az utóbbiak inkább öngyilkosságot követhetnek el, vagy kísérrelhetnek meg.

Mint látjuk, a *szállítás és előállítás* szervezése és végrehajtása olyan bonyolult, sokirányú feladat, amely *igényli a differenciált őrzés elvének gyakorlati alkalmazását*, az őrség vezetőinek és beosztottainak felkészültségét. A Kaposvári Bv. Intézet személyi állománya képes eleget tenni és eleget is tesz az elvárásoknak; a feladatokat a biztonsági követelményeknek megfelelően hajtja végre.

A differenciált őrzés elvét őrzési rendszerünk más területein is széles körben alkalmazzuk. Így a külső őrzés, a belső őrzés, valamint a fogva tartottak különböző tevékenysége közben őrzés során is.

A külső őrhely számát és az őrhelyeknek megfelelő szolgálati rendszert a biztonsági követelmények figyelembevételével határoztuk meg. A külső őrhely felállítási helyének kijelölésekor azt vettük figyelembe, hogy a külső őrök őrhelyükről biztosítani tudják az elhelyezési körletnek külső ablakait, különösen azokat, amelyekben fiatalok és különösen veszélyes fogva tartottak vannak. Járőrőrzési feladatait is ennek figyelembevételével határoztuk meg.

Sajátos helyzetünkből adódóan nem szervezünk állandó külső őröket, célszerűbbnek tartjuk őket más őrhelyekre is beosztani, "beforgatni". Ennek az az előnye, hogy a külső őrök is megismerik a fogva tartottak összetételét, illetve a különösen veszélyes fogva tartottakat.

A belső őrzés és felügyelet szervezése és végrehajtása sokirányú együttműködést igénylő őrszolgálati és nevelési feladat. Ennek során elsősorban a nevelő, a főfelügyelő és a felügyelő dolgozik együtt. A fogva tartottakkal történő foglalkozás alkalmával ugyanis *a nevelő őrzési és felügyeleti feladatot is ellát*, amikor például az elhelyezési körletet, a zárkákat ellenőrzi, a fegyelmet megköveteli, vagy a fogva tartottak veszélyességéről, illetve az őrzésbiztonsággal kapcsolatos észrevételeiről tájékoztatja az őrséget.